

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Transport av farligt gods

Väg och järnväg 2013/2014

Transport av farligt gods

Väg och järnväg 2013/2014

Denna broschyr informerar övergripande om de regler som rör transport av farligt gods på väg och järnväg. Den ger en översikt av de allmänna bestämmelserna. För att få uppgift om mer detaljerade krav hänvisas till de kompletta regelverken för transport av farligt gods på väg, ADR-S och järnväg, RID-S.

Informationen i denna broschyr baseras på beslut i följande utgåvor:

ADR-S, Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om transport av farligt gods på väg och i terräng,
MSBFS 2012:6, ISBN 978-91-7383-281-6

RID-S, Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om transport av farligt gods på järnväg,
MSBFS 2012:7, ISBN 978-91-7383-282-3

Beställningsadress för regelverken:

Norstedts Juridik AB/Fritzes

106 47 Stockholm

Telefon 08-598 191 90

Fax 08-598 191 91

E-post order.fritzes@nj.se

Internet www.fritzes.se

Du kan även ladda ner regelverken på Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) webbplats www.msb.se/farligtgoods

Transport av farligt gods

Väg och järnväg

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Layout: Advant Produktionsbyrå AB

Tryck: DanagårdLiTHO

Publikationsnummer: MSB515 - mars 2013

ISBN: 978-91-7383-311-0

Innehållsförteckning

Transport av farligt gods	8
Vad är farligt gods?	8
Vad är transport?	8
Lagstiftning	9
Regelverk för transport av farligt gods	11
Indelning och innehåll i ADR-S och RID-S	12
Ansvar	15
Avsändare	16
Transportör	17
Mottagare	18
Säkerhetsrådgivare	19
Transportskydd	20
Utbildning	22
Utbildning av personer delaktiga vid transport av farligt gods (1.3-utbildning)	22
Utbildning av förare av fordon	24
Annan förarutbildning (YKB-bevis)	26
Klassificering	27
Nio olika klasser	27
Primär- och sekundärfara	27
Etikettförlagor	28
UN-nummer	29
Officiell transportbenämning	29
Förpackningsgrupp	30

Klassificeringskod	31
Miljöfarliga ämnen	32
Säkerhetsdatablad	33
Förpackningar	34
Förpackningsinstruktioner	35
Typgodkända förpackningar	35
Samemballering	36
Overpack	36
Staplingssymbol	37
Godkännande och kontroll av gasflaskor	38
Märkning och etikettering av kollin	39
Märkning	39
Etikettering	39
Tilläggsmärkning	40
Märkning och etikettering vid samemballering	41
Märkning och etikettering av overpack	41
Märkning av gasflaskor	42
Märkning och etikettering av tömda, ej rengjorda förpackningar	42
Transporthandlingar	43
Transporthandlingar ADR-S	43
Godsdeklaration vid transport på väg	44
Transporthandlingar RID-S	46
Godsdeklaration vid transport på järnväg	46
Intyg om förarutbildning (ADR-intyg) vid transport på väg	48
Stuvningsintyg för storcontainrar, fordon och vagnar vid transport på väg och järnväg	48
Transportgodkännande vid transport på väg och järnväg	48
Multilaterala avtal vid transport på väg och järnväg	48

Skriftliga instruktioner vid transport på väg och järnväg	48
Fotolegitimation vid transport på väg och järnväg	50
Certifikat om godkännande av fordon vid transport på väg	50
Lastning, lossning och hantering	51
Samlastning vid transport på väg och järnväg	51
Försiktighetsåtgärder för livsmedel, andra konsumtionsvaror och djurfoder vid transport på väg och järnväg	54
Lastsäkring vid transport på väg och järnväg	54
Rengöring efter lossning vid transport på väg och järnväg	54
Passagerare vid transport på väg	54
Rökförbud vid transport på väg	55
Begränsning av transporterad mängd vid transport på väg	55
Lastning och lossning på allmän plats inom eller utanför tätbebyggt område vid transport på väg	55
Åtgärder mot elektrostatisk uppladdning vid transport på väg	56
Påslagen motor under lastning eller lossning vid transport på väg	56
Skyddsavstånd vid järnvägstransport.....	56
Märkning och etikettering av fordon, containrar och järnvägsvagnar	57
Storetiketter	57
Orangefärgade skyltar	57
Farlighetsnummer	58
Annan märkning	58
Rangeringsetiketter	60
Tömda, ej rengjorda fordon, containrar och järnvägsvagnar.....	60
Märkning av uppställda fordon vid vägtransport	60
Exempel på märkning och etikettering vid vägtransport av farligt gods (ADR-S).....	61
Exempel på märkning och etikettering vid järnvägstransport av farligt gods (RID-S).....	64

Fordonsutrustning	66
Brandsläckare.....	66
Stoppklots	66
Varningsanordningar	66
Fordonsbesättningens utrustning	66
Ytterligare utrustning som krävs för vissa klasser	66
Övervakning av fordon och vagnar	68
Fordon	68
Järnvägsvagnar	68
Godkännande av fordon vid transport på väg	69
Godkännande av tankar vid transport på väg eller järnväg.....	70
Undantag	71
Undantag som har samband med hur transporten genomförs	71
Lättnader från bestämmelserna.....	73
Reducerade mängder	73
Begränsade mängder.....	74
Värdeberäknad mängd	76
Kombitrafik.....	82
Orangefärgade skyltar, märkningar och storetiketter	83
Trafikföreskrifter vid transport på väg	84
Vägtunnlar	85
Vilka ämnen förbjuds?	85
I vilka tunnlar får jag köra?	87
FN:s webbplats	88
Tillsynsmyndigheter	89

Mer information om farligt gods	90
Säkerhetsrådgivare.....	90
Nyhetsbrev	90
Checklistor	91
Åtgärder vid olycka	92
Rapportera olycka och tillbud	93
Egna anteckningar	94

LÄSTIPS

Läs om definitioner i avsnitt 1.2.1 i ADR-S och RID-S.

Transport av farligt gods

Vad är farligt gods?

Farligt gods är ämnen och föremål som på grund av sina kemiska eller fysikaliska egenskaper kan orsaka skador på liv, hälsa, miljö eller egendom vid transport. Farligt gods kan till exempel ha explosiva, brandfarliga, giftiga, radioaktiva eller frätande egenskaper. Som exempel på farligt gods kan nämnas bensin, diesel, gasol, cigarettändare, svavelsyra, arsenik, fyrverkerier, sprayburkar, krockkuddar och vattenförorenande ämnen.

Transport av farligt gods i Sverige på väg och i terräng samt på järnväg regleras i föreskrifterna ADR-S respektive RID-S.

Vad är transport?

Begreppet transport av farligt gods omfattar mer än bara förflyttning med fordon, järnvägsvagn, fartyg eller flygplan. Även lastning och lossning samt sådan förvaring och hantering av farligt gods som har samband med transport inkluderas. Förflyttning som sker endast inom ett område där tillverkning, lagring eller förbrukning av farligt gods äger rum anses inte som transport av farligt gods.

Lagstiftning

Transport av farligt gods regleras i Sverige av följande lagstiftning:

- Lag (2006:263) om transport av farligt gods
- Förordning (2006:311) om transport av farligt gods
- Föreskrifter för väg-, järnvägs-, sjö- och lufttransport av farligt gods

Följande transportmyndigheter ger ut föreskrifter för de olika transportslagen:

- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), för transporter på land (väg och järnväg)
- Transportstyrelsen (TS), för sjö- och lufttransporter

I tillägg till lagstiftning om transport av farligt gods kan bland annat följande regler påverka transporten eller hanteringen i anslutning till denna:

- Arbetsmiljölagen
- Miljöbalken
- Förordning om kemiska produkter och biotekniska organismer
- Avfallsförordningen
- Föreskrifter som har meddelats för ett vattenskyddsområde
- Trafikföreskrifter, se sidan 84
- Lag om brandfarliga och explosiva varor
- Lag om skydd mot olyckor
- Lag om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (Seveso)

Svenska regler för transport av vissa farliga ämnen har funnits sedan 1860-talet. Internationella regler om transport av farligt gods infördes 1956 då FN:s Europakommission

LÄSTIPS

Läs om vilka länder som är anslutna till ADR och RID på www.msb.se/farligtgoods

för första gången gav ut "The Orange Book", rekommendationer för transport av farligt gods. Dessa ligger till grund för utvecklingen av regelverken för de olika transportslagen; väg, järnväg, sjö och luft.

Bestämmelserna för transport av farligt gods på väg (ADR) och järnväg (RID), gäller huvudsakligen i Europa. Bestämmelserna för transport av farligt gods till sjöss och i luften gäller i och mellan stater i hela världen.

För att underlätta för multimodala transporter, det vill säga transporter som utförs med mer än ett transportslag (till exempel vägtransport som följs av en sjötransport), pågår ständiga arbeten för att samordna bestämmelserna i de olika regelverken.

Sedan 1974 har Sverige följt reglerna om internationella transporter av farligt gods och 1982 kom den första lagen. En ny reviderad lagstiftning trädde i kraft 2006. Nya utgåvor av regelverken ges ut vart annat år. Det är viktigt att ha tillgång till gällande utgåva.

Regelverk för transport av farligt gods

Vägtransport

ADR-S gäller för internationell och nationell transport av farligt gods på väg och i terräng. Bokstaven "S" står för den svenska utgåvan.

Förkortningen ADR står för *Accord européen relatif au transport international des marchandises dangereuses par route* (franska), eller *European Agreement Concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road* (engelska).

Järnvägstransport

RID-S gäller för internationell och nationell transport av farligt gods på järnväg. Bokstaven "S" står för den svenska utgåvan.

Förkortningen RID står för *Règlement concernant le transport international ferroviaire des marchandises dangereuses* (franska), eller *Regulations Concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Rail* (engelska).

Sjötransport

IMDG-koden gäller för internationell och nationell transport av farligt gods till sjöss. Förkortningen IMDG står för *International Maritime Dangerous Goods Code* (engelska).

Lufttransport

ICAO:s tekniska instruktioner är de formellt gällande föreskrifterna som ska följas vid internationell och nationell lufttransport av farligt gods. Flygbolagen har dock genom IATA (*International Air Transport Association*) gett ut *Dangerous Goods Regulations* (DGR) som används vid internationell och nationell lufttransport av farligt gods. Dessa grundar sig på ICAO:s tekniska instruktioner, men ställer även vissa ytterligare krav på transporterarna. Förkortningen ICAO/TI står för *International Civil Aviation Organization/Technical Instructions for the Safe Transport of Dangerous Goods by Air* (engelska).

Indelning och innehåll i ADR-S och RID-S

ADR-S

ADR-S inleds med den svenska föreskriften till vilken det finns tre bilagor, A, B och S. Bilagorna A och B gäller vid internationell och nationell transport av farligt gods på väg. Vid enbart nationell transport gäller även Bilaga S, som innehåller lättnader från bilagorna A och B, samt vissa kompletterande krav.

Del 1-9 Bilaga A och B

- Del 1 Allmänna bestämmelser
- Del 2 Klassificering
- Del 3 Förteckning över farligt gods, särbestämmelser och undantag för farligt gods förpackat i begränsade och reducerade mängder
- Del 4 Bestämmelser för förpackningar och tankar
- Del 5 Bestämmelser för avsändning
- Del 6 Bestämmelser för tillverkning och provning av förpackningar, IBC-behållare, storförpackningar, tankar och bulkcontainrar
- Del 7 Bestämmelser för transport, lastning, lossning och hantering
- Del 8 Bestämmelser för fordonsbesättning, utrustning, drift och dokumentation
- Del 9 Bestämmelser för tillverkning och godkännande av fordon

Bilaga S

- Del 10 Transporthandlingar, övergångsbestämmelser, märkning, godkännande av fordon med mera
- Del 11 Transporter med lastplan
- Del 12 (Tills vidare blank)
- Del 13 Lokala transporter av farligt gods på väg eller i terräng
- Del 14 Transporter av farligt gods till hamnområden
- Del 15 Transporter av farligt gods inom eller mellan hamnområden

- Del 16 Transporter av farligt gods i mindre förpackningar till återvinning eller bortskaffande
- Del 17 Begränsning av utsläpp av flyktiga organiska ämnen (VOC) vid transport av vissa petroleum bränslen
- Del 18 Särskilda undantag från tillämpningen av denna författning
- Del 19 Tryckkärl
- Del 20 Utbildning av förare som transporterar farligt gods
- Del 21 Övriga bestämmelser

RID-S

RID-S inleds med den svenska föreskriften till vilken det finns två bilagor, 1 och S. Bilaga 1 gäller vid internationell och nationell transport av farligt gods på järnväg. Vid enbart nationell transport gäller även Bilaga S, som innehåller lättnader från Bilaga 1, samt vissa kompletterande krav.

Del 1-7 Bilaga 1

- Del 1 Allmänna bestämmelser
- Del 2 Klassificering
- Del 3 Förteckning över farligt gods, särbestämmelser och undantag för farligt gods förpackat i begränsade och reducerade mängder
- Del 4 Bestämmelser för förpackningar och tankar
- Del 5 Bestämmelser för avsändning
- Del 6 Bestämmelser för tillverkning och provning av förpackningar, IBC-behållare, storförpackningar, tankar och bulkcontainrar
- Del 7 Bestämmelser för transport, lastning, lossning och hantering

Bilaga S

- Del 10 Märkning, transporthandlingar, språk, resande, övervakning och lastsäkring
- Del 11-13 (Tills vidare blanka)

- Del 14 Transporter av farligt gods till hamnområde
- Del 15-16 (Tills vidare blanka)
- Del 17 Begränsning av utsläpp av flyktiga organiska ämnen (VOC) vid transport av vissa petroleum bränslen
- Del 18 Särskilda undantag från tillämpningen av denna författning
- Del 19 Tryckkärl
- Del 20 Övriga bestämmelser

Ansvar

Vid transport av farligt gods är många aktörer inblandade. Därför är det särskilt viktigt att ange vem som har ansvar för vad. I ADR-S och RID-S beskrivs de olika aktörernas skyldigheter. Som huvudaktörer räknas avsändare, transportörer och mottagare. Exempel på andra aktörer är förpackare, lastare, fyllare eller användare av tankcontainer, UN-tank eller cisternvagn.

LÄSTIPS

Läs om skyldigheter hos delaktiga i kapitel 1.4 i ADR-S och RID-S.

Avsändare

Med avsändare menas ett företag som avsänder farligt gods för egen eller annans räkning. Om en transport utförs enligt ett transportavtal så är avsändaren den som anges som avsändare i avtalet.

Avsändaren ska försäkra sig om att:

- det farliga godset är rätt klassificerat och tillåtet för transport
- endast godkända och lämpliga förpackningar och tankar används
- godset är rätt märkt och etiketterat
- de handlingar som krävs för transporten överlämnas i spårbar form till transportören
- bestämmelser om försändningssätt och transportrestriktioner uppfylls
- tömda, ej rengjorda tankar, fordon och containrar är korrekta märkta och etiketterade

Avsändaren kan ta hjälp av andra aktörer, exempelvis förpackare och lastare.

Transportör

Med transportör menas den som transporterar farligt gods, med eller utan transportavtal.

Transportören ska försäkra sig om att:

- det farliga godset är tillåtet för transport
- föreskrivna handlingar finns med i transportenheten /loket
- fordon, järnvägsvagnar och last inte uppvisar några synliga brister, otätheter eller sprickor och att inga utrustningsdetaljer saknas
- datum för nästa kontroll av tankar inte har överskridits
- fordon och järnvägsvagnar inte är överlastade
- rätt etiketter och märkning finns på fordon och järnvägsvagnar
- utrustning som föreskrivs i de skriftliga instruktionerna finns i fordonet vid väg- respektive järnvägstransport

Ovanstående punkter jämförs mot de transporthandlingar som följer med godset och genom visuell kontroll av last, fordon, järnvägsvagnar och containrar.

Mottagare

Med mottagare menas den som är angiven som mottagare i ett transportavtal. Betecknar mottagaren i transportavtalet en tredje part så räknas denne som mottagare enligt ADR-S och RID-S. Sker transporten utan avtal så är mottagaren det företag som övertar det farliga godset vid ankomsten.

Mottagaren kan ta hjälp av andra aktörer, exempelvis lossningspersonal.

Säkerhetsrådgivare

Den vars verksamhet omfattar transport av farligt gods ska utse en eller flera säkerhetsrådgivare. Detsamma gäller den som lämnar farligt gods till någon annan för transport. Säkerhetsrådgivaren ska, under verksamhetsledningens ansvar, se till att verksamheten bland annat följer gällande bestämmelser samt vidtar de åtgärder som krävs för att förebygga olyckor. I Sverige krävs säkerhetsrådgivare för samtliga transportslag: väg, järnväg, sjö och luft.

I vissa fall undantas man från kravet på säkerhetsrådgivare, bland annat när det gäller transport av mindre mängder farligt gods, se sidan 73.

För att bli säkerhetsrådgivare måste man genomgå en examination av MSB. Efter godkänt resultat utfärdas ett intyg som är giltigt i fem år. För att förnya sin behörighet krävs att säkerhetsrådgivaren genomgår en ny examination innan giltighetstiden går ut.

LÄSTIPS

Läs mer i Statens räddningsverks föreskrifter (SRVFS 2006:9) om säkerhetsrådgivare för transport av farligt gods.

Mer information finns på www.msb.se/farligtgoods

LÄSTIPS

Läs om transport-skydd i kapitel 1.10 i ADR-S och RID-S.

Transportskydd

Syftet med reglerna om transportskydd är att skydda transporter av farligt gods mot brottsliga angrepp som stöld och sabotage. Det är också viktigt att varje aktör tänker igenom vilka risker deras verksamhet kan utsättas för.

I reglerna finns krav på aktörerna om bland annat:

- Utbildning
- Tillträdesskydd
- Fotolegitimation
- Skyddsplan för farligt gods med hög riskpotential

Personal ska ha utbildning i skyddet av farligt gods. Anläggningar, terminaler och uppställningsplatser som används vid transport av farligt gods ska vara ordentligt skyddade och belysta. Farligt gods får endast överlämnas till kända transportörer som kan legitimera sig.

Ämnen och föremål med hög riskpotential finns angivna i tabellen på nästa sida. Det gods som anges i tabellen anses som farligt gods med hög riskpotential om det transporteras i större mängder än som anges i tabellen.

Avsändare, transportörer och andra delaktiga i transport av farligt gods med hög riskpotential ska upprätta en skyddsplan för sin verksamhet. Skyddsplanen ska omfatta den egna verksamheten och ska innehålla en beskrivning av organisationen och funktionen av företagets transportskyddsåtgärder.

En skyddsplan kan till exempel ha följande rubriker:

- Transportskyddspolicy
- Tilldelning av ansvar
- Förteckning över transporterat farligt gods
- Bedömning av risker
- Vidtagna skyddsåtgärder
- Rapportering av händelser
- Revidering av planen
- Personfrågor (anställning, utbildning)

Klass	Riskgrupp	Ämne och föremål	Mängd		
			Tank (liter)	Bulk (kg)	Kolli (kg)
1	1.1	Explosiva ämnen och föremål	*	*	0
	1.2	Explosiva ämnen och föremål	*	*	0
	1.3	Explosiva ämnen och föremål i samhanteringsgrupp C	*	*	0
	1.4	Explosiva ämnen och föremål med UN 0104, 0237, 0255, 0267, 0289, 0361, 0365, 0366, 0440, 0441, 0455, 0456 och 0500	*	*	0
	1.5	Explosiva ämnen och föremål	0	*	0
2		Brandfarliga gaser (klassificeringskoder, som endast innehåller bokstaven F)	3000	*	*
		Giftiga gaser klassificeringskoder, som innehåller bokstäverna T, TF, TC, TO, TFC eller TOC) med undantag av aerosol-behållare	0	*	0
3		Brandfarliga vätskor i förpackningsgrupp I och II	3000	*	*
		Okänsliggjorda flytande explosivämnen	0	*	0
4.1		Okänsliggjorda explosivämnen	*	*	0
4.2		Ämnen i förpackningsgrupp I	3000	*	*
4.3		Ämnen i förpackningsgrupp I	3000	*	*
5.1		Oxiderande vätskor i förpackningsgrupp I	3000	*	*
		Perklorater, ammoniumnitrat, ammoniumnitrathaltiga gödselmedel samt ammoniumnitratemulsioner eller -suspensioner eller -geler	3000	3000	*
6.1		Giftiga ämnen i förpackningsgrupp I	0	*	0
6.2		Smittförande ämnen i kategori A (UN 2814 och 2900) förutom animalt material	*	0	0
8		Frätande ämnen i förpackningsgrupp I	3000	*	*

* Läs mer i kapitel 1.10 i ADR-S och RID-S för mer information

Utbildning

Förare och andra aktörer som är sysselsatta med transport av farligt gods ska genomgå utbildning. Syftet med utbildningen är att göra aktörerna medvetna om de risker som finns med farligt gods samt ge kunskap om vilka regler som gäller för att förebygga olyckor. Om en olycka ändå inträffar ska man veta vilka åtgärder som ska vidtas för att minimera skador på liv, hälsa, miljö eller egendom.

LÄSTIPS

Läs om reducerad mängd på sidan 73, begränsad mängd på sidan 74 och värdeberäknad mängd på sidan 76 i denna broschyr.

Utbildning av personer delaktiga vid transport av farligt gods (1.3-utbildning)

Förare som transporterar farligt gods som så kallad värdeberäknad mängd, begränsad mängd eller reducerad mängd omfattas inte av kravet på den förarutbildning som ger ADR-intyg enligt kapitel 8.2 i ADR-S.

Däremot måste förare som transporterar värdeberäknad mängd, begränsad mängd och reducerad mängd ha en utbildning enligt kapitel 1.3 i ADR-S.

Denna utbildning, så kallad 1.3-utbildning, krävs också för avsändare, transportör, mottagare, lastare, lossare och förpackare, vars arbetsuppgifter rör transport av farligt gods på väg och järnväg. Syftet med utbildningen är att öka kunskaperna om bestämmelserna för transport av farligt gods samt om de risker som är förenade med sådana transporter.

1.3-utbildningen ska innehålla följande ämnesområden och vara anpassad till det ansvar och de uppgifter som deltagarna har.

- **Allmän utbildning**

De allmänna villkoren i bestämmelserna för transport av farligt gods.

- **Funktionsspecifik utbildning**

De bestämmelser som motsvarar personalens arbetsuppgifter och ansvar. I de fall transporten omfattar flera transportslag ska personalen även utbildas i de bestämmelser som gäller för andra transportslag.

- **Säkerhetsutbildning**

De risker och faror som farligt gods kan medföra i den egna verksamheten vid transport, lastning och lossning. Målet är att ge personalen kännedom om säker hantering och nödåtgärder.

- **Utbildning om klass 7**

För radioaktiva ämnen ska personalen vara särskilt utbildade om strålskydd inklusive försiktighetsåtgärder.

För att få information om förändringar i bestämmelserna ska 1.3-utbildningen regelbundet kompletteras med uppdateringskurser. En detaljerad beskrivning av genomförd utbildning ska arkiveras och sparas i fem år av arbetsgivaren.

LÄSTIPS

Läs om utbildning av personer delaktiga vid transport av farligt gods i kapitel 1.3 i ADR-S och RID-S.

Mer information finns på www.msb.se/farligtgoods

Utbildning av förare av fordon

I Sverige finns följande kurser för förare:

Typ*	Inriktning	Antal lektioner
Grundkurs	Transport av styckegods exklusive explosiva och radioaktiva ämnen och föremål	18 lektioner
Specialkurs, tank	Tanktransport	12 lektioner
Specialkurs, klass 1	Transport av explosiva ämnen och föremål	8 lektioner
Specialkurs, klass 2	Transport av radioaktiva ämnen och föremål	8 lektioner
Praktiska övningar	Individuella praktiska övningar i anslutning till den teoretiska utbildningen. Minsta omfattning: första hjälpen, brandbekämpning, åtgärder vid tillbud eller olycka	Beroende på elevantal
Repetitionskurs	Repetition som enstaka kurs eller en kombination av ovanstående kurser inklusive individuella praktiska övningar	Minst hälften av den utbildningstid som krävs för respektive kurs ovan. Denna tid inkluderar då de praktiska övningarna

**Det finns även vissa möjligheter att genomgå allomfattande kurser, d.v.s. kurser som innefattar såväl grundkurs som samtliga specialkurser. För dessa gäller särskilda bestämmelser.*

LÄSTIPS

Läs om förarutbildning i kapitel 8.2 i ADR-S.

Mer information finns på www.msb.se/farligtgoods.

En lektion avses pågå 45 minuter och normalt tillåts högst 8 lektioner per utbildningsdag.

Grundkurs

Förare som transporterar farligt gods över vissa mängder, oavsett fordonets totalvikt, måste genomgå en grundläggande förarutbildning.

Specialkurser

Grundkursen måste kompletteras med specialkurser för förare som transporterar:

- Farligt gods i klass 1, explosiva ämnen och föremål
- Farligt gods i klass 7, radioaktiva ämnen

- Farligt gods i fast tank eller avmonterbar tank med en volym över 1 m³ eller batterifordon med en total volym över 1 m³, tankcontainer, UN-tank eller MEG-container med en volym över 3 m³

Specialkurserna kan genomföras i samband med grundkursen eller kompletteras med senare.

Praktiska övningar

I utbildningen ska även praktiska övningar för åtgärder vid tillbud eller olycka ingå som till exempel brandbekämpning, första hjälpen och åtgärder vid spill.

Prov

Efter genomförd kurs ska deltagarna avlägga ett prov framtaget av MSB.

Intyg om förarutbildning

Efter godkänt provresultat får föraren ett intyg om förarutbildning, ett så kallat ADR-intyg, som är giltigt i fem år. För att förnya intyget måste föraren gå en repetitionsutbildning, alternativt en grundutbildning, och klara ett nytt prov innan giltighetstiden har gått ut.

Under en övergångsperiod kommer det att finnas tre olika utseenden på ADR-intygen:

1. intyg utfärdade av Räddningsverket (kommer att finnas längst till och med 2013)
2. intyg utfärdade av MSB enligt den förlaga för utbildningsintyg som finns i 2009 års utgåva av ADR (kommer att finnas längst till och med 2017)
3. intyg utfärdade av MSB enligt den förlaga för utbildningsintyg som finns i ADR från och med 2011 års utgåva.

EXEMPEL

En förare deltar i en grundkurs och skriver ett prov med godkänt resultat 2011-01-18. ADR-intyget gäller till och med 2016-01-18.

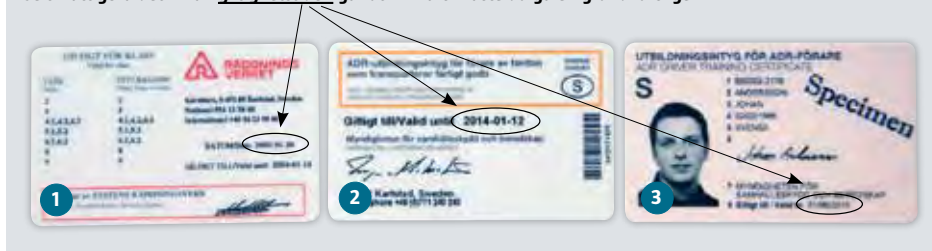
Föraren väljer att komplettera sin behörighet med specialkurs klass 1 och skriver prov med godkänt resultat 2012-03-23.

ADR-intygets giltighetstid påverkas inte utan gäller fortfarande till och med 2016-01-18.

VILL DU FÖRLÄNGA DITT ADR-INTYG?

För att få information om godkända ADR-utbildare, besök www.msb.se/farligtgoods och klicka på rubriken "Utbildning" och välj "ADR-utbildare".

Se till att göra det innan giltighetstiden går ut. Annars måste du gå en grundkurs igen.

Observera att ADR-intygets giltighetstid alltid utgår från datum för grundprov med godkänt resultat och inte påverkas av specialkurser som genomförs senare.

Annan förarutbildning (YKB-bevis)

Förare av tung lastbil ska ha ett körkort med C/CE-behörighet. Dessutom har nya bestämmelser införts med krav på yrkeskompetensbevis (YKB-bevis) för yrkesförare som i framtiden ska köra tung lastbil. Från den 10 september 2009 finns krav på en grundläggande YKB-utbildning med examination för de förare av tung lastbil som idag går en förarutbildning. De förare som redan har C/CE-behörighet behöver endast genomgå en fortbildning om 35 timmar före den 10 september 2016. Förare av tung lastbil i utlandet kan dock behöva sitt yrkeskompetensbevis tidigare då en del länder inför kravet före Sverige.

Giltighetstiden för YKB-beviset är fem år. För att få ett nytt bevis krävs att föraren går en återkommande fortbildning.

Dessa kompetenskrav, som kommer från ett EU-direktiv, innebär i stort att förarna ska ha kunskap om fordon och olika typer av transporter. De ska också känna till de bestämmelser som berör transportens genomförande avseende arbetsmiljö, trafiksäkerhet samt service och logistik.

Klassificering

Avsändaren ska se till att det farliga godset är rätt klassificerat enligt ADR-S och RID-S. En fullständig klassificering av det farliga godset innebär att följande uppgifter har fastställts:

- Klass
- Klassificeringskod
- Förpackningsgrupp
- UN-nummer
- Officiell transportbenämning
- Varningsetiketter
- Miljöfarlighet

Nio olika klasser

Farligt gods delas in i nio olika klasser beroende på dess farliga egenskaper. Klass 4, 5 och 6 har dessutom underklasser.

Primär- och sekundärfara

För ämnen och föremål som har mer än en farlig egenskap är det den dominerande faran, primärfaran, som avgör vilken klass ämnet eller föremålet hänförs till vid transport. Exempelvis tillhör metanol, som är både brandfarligt och giftigt, klass 3 då brandfaran i detta fall anses vara dominerande, medan giftigheten anses vara sekundärfaran under transport.

LÄSTIPS

Läs om punkter här bredvid i tabellerna A och B i kapitel 3.2 i ADR-S och RID-S.

Mer hjälp vid klassificering kan fås under avsnitt 14 i säkerhetsdatabladet för kemiska produkter.

LÄSTIPS

Läs om etiketter i avsnitt 5.2.2 i ADR-S och RID-S.

Mer information finns på www.msb.se/farligtgoods

Etikettförlagor

Klass	Etikettförlagor				
Klass 1 Explosiva ämnen och föremål					
Klass 2 Gaser					
Klass 3 Brandfarliga vätskor					
Klass 4.1 Brandfarliga fasta ämnen, självreaktiva ämnen och fasta okänsliggjorda explosivämnen					
Klass 4.2 Självantändande ämnen					
Klass 4.3 Ämnen som utvecklar brandfarliga gaser vid kontakt med vatten					
Klass 5.1 Oxiderande ämnen					
Klass 5.2 Organiska peroxider					

Klass	Etikettförlagor
Klass 6.1 Giftiga ämnen	
Klass 6.2 Smittförande ämnen	
Klass 7 Radioaktiva ämnen	
Klass 8 Frätande ämnen	
Klass 9 Övriga farliga ämnen och föremål	

UN-nummer

UN-nummer är ett identifieringsnummer för farligt gods. Det tilldelas varje ämne och föremål och består av fyra siffror. Dessa nummer fastställs av FN enligt deras klassificeringssystem och används internationellt. UN-numren är gemensamma för alla transportslag.

Officiell transportbenämning

Till UN-numret hör en officiell transportbenämning. Den officiella transportbenämningen är oftast ett kemiskt eller tekniskt namn på ämnet eller föremålet. Såväl UN-numret som benämningen kan utläsas i tabell A och B i ADR-S och RID-S.

Ämnen och föremål som inte är namngivna i ADR-S eller RID-S, men som uppfyller kriterierna för att klassificeras som farligt gods, ska hänföras till en passande samlingsbenämning eller gruppbenämning. Benämningar som slutar på n.o.s. (not otherwise specified) är exempel på samlingsbenämningar. I de flesta fall ska en n.o.s.-benämning följas av ett kemiskt eller tekniskt namn på högst två farliga beståndsdelar. Dessa skrivs inom parentes efter benämningen. Handelsnamn får inte användas.

EXEMPEL

UN-nummer	Officiell transportbenämning
UN 0335	Fyrverkerier
UN 1090	Aceton
UN 1203	Bensin
UN 1263	Färg
UN 1987	Alkoholer, n.o.s. (isopropanol, etanol)

LÄSTIPS

Läs mer i del 2 i ADR-S och RID-S om hur ämnen och föremål klassificeras beroende på deras farliga egenskaper.

Förpackningsgrupp

Farligt gods delas in i olika förpackningsgrupper beroende på hur farliga egenskaper ämnet har. Förpackningsgruppen avgör val av förpackning och har även betydelse vid transport av så kallad värdeberäknad mängd. Denna indelning finns inom klasserna 3, 4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 6.1, 8 och 9.

Klass 1, 2, 5.2, 6.2 och 7 har en annan indelning för ämnets och föremålets farlighet.

INDELNING

Förpackningsgrupp I	Mycket farligt
Förpackningsgrupp II	Farligt
Förpackningsgrupp III	Mindre farligt

Klassificeringskod

Alla ämnen och föremål, utom de i klass 7, är tilldelade en klassificeringskod. Koden består av bokstäver och siffror som ger ytterligare upplysningar om ämnets egenskaper.

Farligt gods i klass 1 delas in i olika riskgrupper och samhanteringsgrupper beroende på typ av egenskaper och dess verkan. Numret på riskgruppen och bokstaven för samhanteringsgruppen utgör klassificeringskoden.

EXEMPEL

Exempel på klassificeringskod är **1.3G**

UN 0335 FYRVERKERI, klass 1, klassificeringskod 1.3.G

Förklaring 1.3 = Riskgrupp

G = Samhanteringsgrupp

Miljöfarliga ämnen

Alla ämnen i klass 1 till 9, förutom klass 7, som uppfyller kriterierna för miljöfarliga ämnen (vattenförorenande) ska betraktas som miljöfarliga. Tidigare har dessa kriterier endast gällt för ämnen som klassificerats som UN 3077 och UN 3082. Ämnen ska klassificeras som miljöfarliga om de uppfyller kriterierna som finns angivna i så kallade kategorier (akut 1, kronisk 1 och kronisk 2).

MSB anser att om en av riskfraserna R50, R50-53, R51-53 (i ADR-S och RID-S anges de som R50, R50/53, R51/53) eller en av faroangivelserna H400, H410, H411 finns fastställda för ett ämne genom t.ex. CLP-förordningen, så uppfyller ämnet kriterierna för ett miljöfarligt ämne i ADR-S och RID-S.

Nedan finns en sammanställning av de koder/benämningar för miljöfarlighet, som motsvarar kriterierna för miljöfarliga ämnen i ADR-S och RID-S.

Koder/benämningar för miljöfarliga ämnen

KIFS 2005:7		CLP-förordningen
Farokod/riskfras	Kategori	Faroangivelse
N; R50	Akut 1	H400
N; R50-53	Kronisk 1	H410
N; R51-53	Kronisk 2	H411

Säkerhetsdatablad

När kemiska produkter som klassificeras som farliga överläts för yrkesmässigt bruk ska leverantören alltid förse mottagaren med ett säkerhetsdatablad. Ett ämne betraktas som farligt om det uppfyller kriterierna för minst en faroklass enligt CLP-förordningen, (EG) nr 1272/2008. För blandningar gäller kriterierna i KIFS 2005:7 eller CLP-förordningen.

Under en övergångsperiod fram till den 1 juni 2015, måste klassificeringen för ämnen och i vissa fall för blandningar anges enligt två regelsystem, KIFS 2005:7 och CLP-förordningen.

Säkerhetsdatabladet ska informera användaren om produktens farliga egenskaper, de risker som kan finnas vid användningen samt åtgärder som ska vidtas för att skydda människors hälsa och miljön.

Säkerhetsdatabladet består av 16 avsnitt vars rubriker och ordningsföljd är obligatoriska. Avsnitt 14 anger transportinformation och ska innehålla information om hur ett ämne klassificeras enligt transportreglverket. Information om miljöfara ska finnas i avsnitt 2, Farliga egenskaper. I detta avsnitt återfinns ämnets eller blandningens klassificering och märkning. En förteckning över relevanta fraser finns i avsnitt 16.

LÄSTIPS

Läs mer om säkerhetsdatablad på:

www.msb.se/sv/Forebyggande/Brandfarligt-explosivt/Klassificering-markning/Sakerhetsdatablad

eller

www.kemi.se

KOLLI

En förpackning med dess innehåll färdigställt för transport kallas för kolli.

Förpackningar

Förpackningar för farligt gods ska vara av god kvalitet och tillräckligt hållfasta för att klara normala transportförhållanden. De ska vara tillverkade och förslutna så att de inte läcker och inga farliga ämnen får finnas på utsidan. Förpackningarna får dessutom inte angripas eller försvagas av eller reagera med innehållet. Detta gäller både för nya och återanvända förpackningar.

Med förpackningar menas exempelvis fat, dunkar, lådor och säckar, men även större förpackningar som IBC-behållare. De olika förpackningarna kan förekomma i olika typer av material, exempelvis stål, plast eller papp.

Förpackningsinstruktioner

För varje ämne eller föremål finns det givna förpackningsinstruktioner som anger vilka typer av förpackningar som är tillåtna.

LÄSTIPS

Läs om förpackningar i kapitel 4.1 i ADR-S och RID-S.

Typgodkända förpackningar

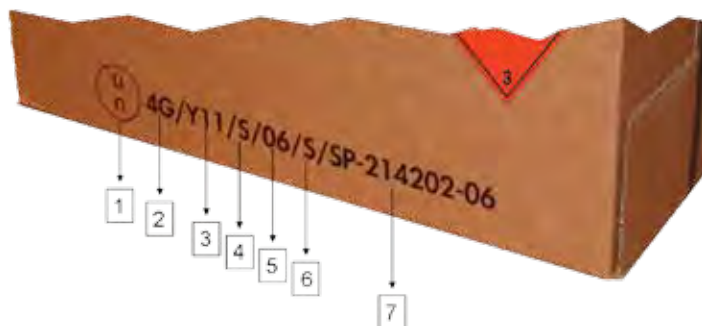
Alla typer av förpackningar avsedda för transport av farligt gods ska normalt provas och godkännas (typgodkännas) innan de får användas. Avsändare ska vid val av förpackning kontrollera att den är godkänd för det ämne som ska transporteras.

Alla typgodkända förpackningar är försedda med en förpackningsmärkning (UN-märkning) som ger viktig information om förpackningen. Märkning innehåller bland annat beteckningen X, Y eller Z som visar vilken eller vilka förpackningsgrupper den är tillåten att användas för.

X – farligt gods med förpackningsgrupp I, II och III

Y – farligt gods med förpackningsgrupp II och III

Z – farligt gods med förpackningsgrupp III

1. FN:s förpackningssymbol
2. Förpackningslag
3. Förpackningsgrupp och kollits högsta tillåtna bruttovikt
4. Godkänd för fasta ämnen
5. Tillverkningsår
6. Land där typprovningsen utförts
7. ID-nummer hos det företag som typprovat förpackningen

Samemballering

Vissa ämnen med olika UN-nummer får förpackas i samma ytterförpackning förutsatt att detta tillåts enligt ADR-S och RID-S. En förutsättning för samemballering är att de olika ämnena inte reagerar farligt med varandra.

LÄSTIPS

Läs om märkning och etikettering av overpack på sidan 41 i denna broschyr.

Overpack

För att underlätta hantering och stuvning av kollin i samband med transport används ibland overpack. Med overpack avses en omslutning som används för att innehålla ett eller flera kollin (från en enskild avsändare i fråga om klass 7) och för att bilda en enhet som är lättare att hantera.

Som exempel kan nämnas:

- En pall på vilken förpackningar ställts eller staplats och säkrats med overpack bestående av pallkrage, krympfilmning eller sträckfilmning.
- Förpackningar som ställts inuti en overpack bestående av en låda, bur eller häck.

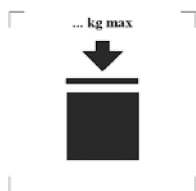

Staplingssymbol

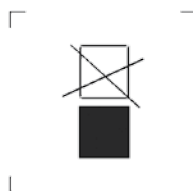
Om en IBC-behållare och storförpackning är typgodkänd för att kunna staplas, ska den märkas med en symbol som anger maximal tillåten staplingslast enligt figuren nedan. Den vikt som anges ovanför symbolen får inte vara större än den vid typprovningen pålagda lasten dividerat med 1,8. Symbolen ska vara minst 100 mm × 100 mm stor, varaktig och väl synlig. Bokstäver och siffror som anger vikten ska vara minst 12 mm höga.

IBC-behållare som är tillverkade före 1 januari 2011 behöver inte märkas med symbolen, men däremot ska behållare som renoveras eller repareras efter detta datum märkas med symbolen.

Storförpackningar som är tillverkade före 1 januari 2015 behöver inte märkas med symbolen, men däremot ska sådana behållare som renoveras efter detta datum märkas med symbolen.

*IBC-behållare,
som får staplas.*

*IBC-behållare som
inte får staplas.*

Godkännande och kontroll av gasflaskor

Gasflaskor ska kontrolleras, provas och godkännas av ett behörigt kontrollorgan. Den tekniska dokumentationen ska omfatta en fullständig specifikation om konstruktion, tillverkning och provning. Nya gasflaskor ska under och efter tillverkningen genomgå erforderlig provning och kontroll. En bedömning av gasflaskornas överensstämmelse mot tillämpliga konstruktionsstandarder ska också utföras.

Gasflaskor ska genomgå återkommande kontroll med bestämda tidsintervall beroende på vilken gas gasflaskan används för. Den återkommande kontrollen ska genomföras av ett behörigt kontrollorgan och ska omfatta utvändig och invändig kontroll samt vätskestryckprovning. Dessutom ska alla gasflaskans tillbehör undersökas, som till exempel tätheten hos förslutningsventiler, funktionen hos eventuella tryckavlastningsventiler och smältsäkringar.

Gasflaskor får inte fyllas efter att intervallet för återkommande kontroll har löpt ut.

Märkning och etikettering av kollin

Märkning

Varje kolli som innehåller farligt gods ska märkas med godsets UN-nummer föregånget av bokstäverna "UN". UN-numret och bokstäverna "UN" ska vara minst 12 mm höga, utom för förpackningar med kapacitet på högst 30 liter eller 30 kg och gaskärl på högst 60 liter då märkningen ska vara minst 6 mm hög. För förpackningar med kapacitet på högst 5 liter eller 5 kg ska märkningen vara av lämplig storlek. För gasflaskor med en volym av högst 60 liter gäller att de behöver uppfylla storlekskravet först vid nästa återkommande kontroll.

Denna märkning, och eventuell tilläggsmärkning, ska vara synlig, läsbar och tåla väderpåfrestningar. IBC-behållare med en volym över 450 liter ska märkas på två motstående sidor. För farligt gods i klass 1, 2 och 7 samt för vissa andra ämnen krävs ytterligare uppgifter i märkningen utöver UN-nummer.

Etikettering

Varje kolli ska etiketteras med den eller de etiketter som anges för det farliga godset i ADR-S eller RID-S. IBC-behållare med en volym över 450 liter ska etiketteras på två motstående sidor.

Etiketternas syfte är att informera om ämnets eller föremålets faror.

Om kollits innehåll kräver flera olika etiketter ska dessa placeras intill varandra. Etiketterna får inte skymmas av någon del av kollit eller av någon annan typ av märkning.

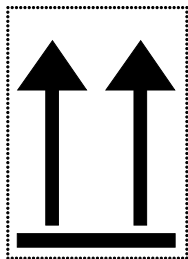
Etiketternas storlek ska normalt vara 100 mm x 100 mm. Om kollits storlek så kräver får etiketternas mått minskas förutsatt att de är fullt synliga.

LÄSTIPS

Läs om märkning och etikettering i kapitel 5.2 i ADR-S och RID-S.

Etikettförlagorna visas på sidorna 28 och 29 i denna broschyr.

Tilläggsmärkning

Riktningsskyltar

Utöver de etiketter som beskriver farans art krävs i vissa fall tilläggsmärkning med symbolen "Riktningsskyltar" ("Denna sida upp") på två motstående sidor på följande förpackningar och overpack (gäller även vid transport som begränsad mängd enligt kapitel 3.4):

- sammansatta förpackningar med innerförpackningar innehållande vätskor
- enkelförpackningar, som är utrustade med luftningsanordningar
- kryokärl för transport av kylda kondenserade gaser
- overpack som innehåller ovanstående förpackningar
- overpack innehållande vätskor i kollen för vilka riktningsskyltar normalt inte krävs och om förslutningarna inte är synliga.

Miljöfarliga ämnen

Kollin med miljöfarliga ämnen ska utöver de etiketter som anges för ämnen också förses med en tilläggsmärkning i form av symbolen "fisken och trädet". Märkningen ska vara väl synlig och läsbar och tåla väderpåfrestningar utan att dess funktion påverkas nämnvärt.

LÄSTIPS

Läs om kriterierna för miljöfarliga ämnen i 2.2.9.1.10 i ADR-S och RID-S.

Märkning ska ske om

- mängden miljöfarlig vätska överstiger 5 liter per enkel- eller innerförpackning
- nettovikten miljöfarligt fast ämne överstiger 5 kg per enkel- eller innerförpackning.

Märkningen ska placeras intill godsets UN-nummer och föreskrivna etiketter. IBC-behållare med en volym över 450 liter ska märkas med "fisken och trädet" på två motstående sidor.

Märkning och etikettering vid samemballering

Om två eller flera slag av farligt gods förpackas i en och samma ytterförpackning ska kollit vara försett med märkning och etiketter för varje slag av gods. Om en och samma etikett krävs för olika slags gods behöver bara en etikett fästas på kollit.

Märkning och etikettering av overpack

För märkning och etikettering av overpack gäller följande:

- Om alla typer av märkning, etiketter eller tilläggsmärkning syns igenom en overpack krävs ingen ytterligare märkning.

- Om någon typ av märkning, etikett eller tilläggsmärkning inte syns igenom en overpack, ska den märkas med uttrycket "Overpack" samt med de etiketter och annan märkning inklusive symbolen "fisken och trädet" som finns på de kollin den innehåller. All märkning och etikettering på en overpack ska vara väl synlig och läsbar.
- Om en overpack innehåller kollin med radioaktiva ämnen eller föremål ska den i vissa fall etiketteras på två motstående sidor.

Märkning av gasflaskor

Återfyllningsbara gasflaskor ska förses med tydlig och läsbar godkännande-, drift- och tillverkningsmärkning.

Sådan märkning ska vara permanent t.ex. genom prägning, graving eller etsning. Märkningen ska finnas på gasflaskans överdel eller på en permanent fäst del på gasflaskan.

Märkning och etikettering av tömda, ej rengjorda förpackningar

Tömda, ej rengjorda förpackningar ska märkas och etiketteras på samma sätt som när de är fyllda.

Transporthandlingar

LÄSTIPS

Läs mer i kapitel 5.4 i ADR-S och RID-S.

Nedan anges generella bestämmelser, men det kan finnas ytterligare krav för exempelvis enskilda klasser och olika typer av tömda behållare.

Avsändare och transportörer ska bevara en kopia av godsdeklarationen och tilläggsinformation samt handlingar som anges i ADR-S och RID-S under en period av minst 3 månader. Det är även tillåtet att bevara denna information i digital form under förutsättning att den går att visa upp vid begäran.

Transporthandlingar ADR-S

Följande handlingar ska normalt medföras vid transport av farligt gods på väg.

- Godsdeklaration
- Skriftliga instruktioner, se sidan 48
- Fotolegitimation för varje medlem i fordonsbesättningen

Dessutom ska följande handlingar medföras i vissa fall:

- Godkännandecertifikat för vissa fordon
- ADR-intyg (intyg om förarutbildning)
- Stuvningsintyg för storcontainrar (container med en invändig volym över 3 m³) och fordon om transporten följs av en sjötransport
- Transportgodkännande för klass 1, klass 4.1 och klass 5.2, om det krävs för transporten
- Kopia av erhållen dispens eller av multilateralt avtal i det fall det krävs enligt avtalstexten

Godsdeklaration vid transport på väg

Godsdeklarationen utfärdas av avsändaren. Dessa uppgifter behöver inte skrivas på ett speciellt formulär utan brukar normalt lämnas på en vanlig fraktsedel. Vid nationell transport, samt enligt ett multilateralt avtal (M85) vid transport som sker inom Sverige, Norge och Danmark, behöver godsdeklarationen endast skrivas på svenska, norska eller danska. Vid internationell transport ska godsdeklarationen skrivas på avsändarlandets språk och dessutom på ett av språken engelska, tyska eller franska.

Godsdeklarationen ska innehålla följande allmänna uppgifter för varje ämne eller föremål:

- a) **UN-nummer**, föregånget av bokstäverna "UN"
- b) **Officiell transportbenämning** (n.o.s.-benämningar ska oftast kompletteras med teknisk benämning)
- c) **Etikettnummer** och eventuell sekundäretiketts nummer inom parentes. För ämnen och föremål för vilka det inte finns några nummer på etikettförlagor angivna, ska istället klassen eller klassificeringskoden anges
- d) I förekommande fall **förpackningsgrupp**, som får föregås av bokstäverna PG (exempelvis PG III)
- e) **Antal kollin** och en **beskrivning av dem**
- f) **Totala mängden** av varje slag av farligt gods (volym, bruttovikt eller nettovikt)
- g) **Avsändarens namn och adress**
- h) **Mottagarens namn och adress**
- i) Eventuella uppgifter som krävs enligt villkoren för någon särskild överenskommelse, till exempel ett multilateralt avtal
- j) I förekommande fall **restriktionskoden** för tunnlar

Uppgifterna **a, b, c, d** och **j** *måste* skrivas i denna ordningsföljd. För övriga uppgifter krävs ingen speciell ordningsföljd.

Vid handkraft: använd kugarna, tryck hårt och skiv mot hårt underlag.
Kontrollera genomskärningen.
Lämnas lyktbuden till transportläraren med boken sammanhängande med stämnen.

[illegible]

Transporthandlingar RID-S

Följande handlingar ska normalt medföras vid transport av farligt gods på järnväg.

- Godsdeklaration
- Skriftliga instruktioner, se sidan 48
- Fotolegitimation för varje medlem i besättningen

Dessutom ska följande handlingar medföras i vissa fall:

- Stuvningsintyg för storcontainrar och vagnar
- Kopia av multilateralt avtal i det fall det krävs enligt avtalstexten

Godsdeklaration vid transport på järnväg

Vid nationell transport på järnväg lämnas uppgifterna normalt på svenska på en transporthandling som överenskommits med järnvägsföretaget. Vid internationell järnvägstransport lämnas uppgifterna på en CIM-fraktsedel på ett eller flera språk, varav ett ska vara franska, tyska eller engelska.

Godsdeklarationen ska för varje ämne eller föremål innehålla följande allmänna uppgifter:

- a) **UN-nummer** föregånget av bokstäverna "UN"
- b) **Officiell transportbenämning** (n.o.s.-benämningar ska oftast kompletteras med teknisk benämning)
- c) **Etikettnummer** och eventuell sekundäretikettnummer inom parentes. För ämnen och föremål för vilka det inte finns några nummer på etikettförlagor angivna, ska istället klassen anges
- d) I förekommande fall **förpackningsgrupp**, som får föregås av bokstäverna PG (exempelvis PG III)
- e) **Antal kollin** och en **beskrivning av dem**
- f) **Totala mängden** av varje slag av farligt gods (volym, bruttovikt eller nettovikt)
- g) **Avsändarens namn och adress**
- h) **Mottagarens namn och adress**

- i) Eventuella uppgifter som krävs enligt villkoren för någon särskild överenskommelse, till exempel ett multilateralt avtal
- j) **Farlighetsnummer** ska anges om järnvägsvagnen eller containern är försedd med orangefärgad skylt

Uppgifterna **a, b, c, d** måste skrivas i denna ordningsföljd.
Om järnvägsvagnen är försedd med orangefärgad skylt ska uppgifterna skrivas i följande ordning: **j, a, b, c, d**.

CIM-fraktsedel.

LÄSTIPS

Läs om utbildning i kapitel 8.2 i ADR-S.

Läs om förarutbildning på sidan 24 i denna broschyr.

Mer information finns på www.msb.se/farligtgods

Intyg om förarutbildning (ADR-intyg) vid transport på väg

En förare som omfattas av kravet på förarutbildning ska medföra ett giltigt intyg om förarutbildning under transporten, ett så kallat ADR-intyg.

Stuvningsintyg för storcontainrar, fordon och vagnar vid transport på väg och järnväg

Om farligt gods transporteras i storcontainer (större än 3 m³), fordon eller järnvägsvagn som följs av en sjötransport, ska ett stuvningsintyg i enlighet med IMDG-koden komplettera godsdeklarationen. Information om detta finner du i avsnitt 5.4.2 i ADR-S/RID-S.

Transportgodkännande vid transport på väg och järnväg

För vissa explosiva ämnen och föremål i klass 1, självreaktiva ämnen i klass 4.1 samt för vissa organiska peroxider i klass 5.2 krävs ett transportgodkännande från MSB. Vid transport av radioaktiva ämnen, klass 7, kan det även krävas ett godkännande av Strålsäkerhetsmyndigheten.

LÄSTIPS

De multilaterala avtal som Sverige undertecknat publiceras på www.msb.se/ farligtgods

Multilaterala avtal vid transport på väg och järnväg

Enligt ADR och RID kan länder ingå temporära avtal, så kallade multilaterala avtal. Vanligtvis innebär detta att avsteg får göras från vissa bestämmelser i regelverket. Avtalen gäller endast mellan och inom de länder som skrivit under dem. Detta innebär att eventuella transitländer också måste ha skrivit under avtalen. Undertecknade avtal får även tillämpas för nationella transporter.

Skriftliga instruktioner vid transport på väg och järnväg

Skriftliga instruktioner som anger vilka åtgärder som ska vidtas vid en olycka eller nödsituation ska medföras i förarhytten/förarutrymmet och vara lätt åtkomliga. Det är transportören som är ansvarig för att tillhandahålla de skriftliga instruktionerna. De ska överlämnas till medlemmarna i fordonsbesättningen för en vägtransport och till föraren/förarna när det gäller järnvägstransport.

Fotolegitimation vid transport på väg och järnväg

Enligt bestämmelserna om transportskydd ska fotolegitimation medföras för varje medlem av besättningen. Anledningen är bland annat att farligt gods endast får överlämnas för transport till transportör vars identitet har fastställts på lämpligt sätt.

LÄSTIPS

Läs om godkännande av fordon på sidan 69 i denna broschyr

Certifikat om godkännande av fordon vid transport på väg

Ett särskilt certifikat krävs för fordon som transporterar vissa typer av farligt gods. Detta certifikat krävs för EX/II-, EX/III-, FL-, OX-, och AT-fordon samt MEMU. Certifikatet ska vara i A4-format och färgen ska vara vit med en skär diagonal rand.

CERTIFIKAT OM GODKÄNNANDE AV FORDON FÖR TRANSPORT AV VISST FARLIGT GODS CERTIFICATE OF APPROVAL FOR VEHICLES CARRYING CERTAIN DANGEROUS GOODS <i>Detta certifikat visar att bilden specificerade fordon uppfyller villkoren som föreskrivs i den europeiska systemkonventionen om internationell transport av farligt gods på väg (ADR).</i> <i>This certificate testifies that the vehicle specified below fulfils the conditions prescribed by the European Agreement concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road (ADR).</i>			
1. Certifikat nr:	2. Fordons identitet:	3. Fordons konstruktion:	4. Registreringsnummer:
5. Typ av transportmedel för transport, inklusive alla typer:			
6. Beteckning av farligt gods:			
7. Föreskrifter enligt 4.2.1.2 i ADR:			
8. Tilläggssystem:			
9. Beteckning av farligt gods:			
10. Farligt gods beteckning för transport:			
11. Förvaringsförhållanden för transport:			
12. Förvaringsförhållanden för transport:			
13. Giltigt till och med:			

Detta certifikat gäller för fordon som är utrustade med tekniska åtgärder för att förhindra att farligt gods utsläpps i miljön. För att kunna utnyttjas för transport av farligt gods i Sverige, måste fordonet också vara utrustat med tekniska åtgärder för att förhindra att farligt gods utsläpps i miljön.

Detta certifikat gäller för fordon som är utrustade med tekniska åtgärder för att förhindra att farligt gods utsläpps i miljön. För att kunna utnyttjas för transport av farligt gods i Sverige, måste fordonet också vara utrustat med tekniska åtgärder för att förhindra att farligt gods utsläpps i miljön.

*Certifikat om
godkännande
av fordon.*

Lastning, lossning och hantering

LÄSTIPS

Läs om transport-skydd på sidan 20 i denna broschyr.

När farligt godstransporten anländer till lastnings- och lossningsplatsen ska föraren se till att alla bestämmelser för säkerhet, skydd och renlighet uppfylls. Bland annat ska föraren säkerställa att fordonets utrustning för lastning och lossning fungerar. Om brister som kan påverka säkerheten finns, eller om handlingar inte uppfyller gällande bestämmelser, får lastning eller lossning inte ske.

Vid lastning av gods för järnvägstransport ska avsändningsstationens gällande bestämmelser iakttas.

Samlastning vid transport på väg och järnväg

Det finns bestämmelser för hur olika typer av farligt gods får samlastas med varandra eller med annat gods i ett och samma lastutrymme. Vid lastning av fordon, containrar eller järnvägsvagnar måste lastaren kontrollera att samlastning av olika typer av farligt gods är tillåten. Reglerna för samlastning är baserade på godsets etiketter. I tabellen på nästa sida visas förutsättningarna för samlastning.

Etikett	1	1.4	1.5	1.6	2.1 2.2 2.3	3	4.1	4.1 +1	4.2	4.3	5.1	5.2	5.2 +1	6.1	6.2	7A 7B 7C	8	9
1	Se tabellen på nästa sida										d)							b)
1.4					a)	a)	a)		a)	a)	a)	a)		a)	a)	a)	a)	a) b) c)
1.5																		b)
1.6																		b)
2.1, 2.2, 2.3		a)			X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X	X
3		a)			X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X	X
4.1		a)			X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X	X
4.1+1								X										
4.2		a)			X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X	X
4.3		a)			X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X	X
5.1	d)	a)			X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X	X
5.2		a)			X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5.2+1												X	X					
6.1		a)			X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X	X
6.2		a)			X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X	X
7A, 7B, 7C		a)			X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X	X
8		a)			X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X	X
9	b)	a) b) c)	b)	b)	X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X	X

X = Samlastning är tillåten

- Samlastning med ämnen och föremål i samhanteringsgrupp 1.4S är tillåten.
- Samlastning med gods i klass 1 och livräddningsutrustning i klass 9 (UN 2990 och 3072) är tillåten.
- Samlastning av gasgeneratorer för krockkuddar, krockkuddemoduler eller bältesförsträckare i riskgrupp 1.4, samhanteringsgrupp G (UN 0503) med krockkuddar, krockkuddemoduler eller bältesförsträckare i klass 9 (UN 3268) är tillåten.
- Samlastning av sprängämnen (utom UN 0083 blandsprängämne, typ C) med ammoniumnitrat (UN 1942 och 2067) och nitrater av alkalimetaller och nitrater av alkaliska jordartsmetaller är tillåten, förutsatt att enheten betraktas som sprängämnen i klass 1, vad beträffar placering av storetiketter, godsseparation, lastplanering och högsta tillåtna last. Nitrater av alkalimetaller inkluderar cesiumnitrat (UN 1451), litiumnitrat (UN 2722), kaliumnitrat (UN 1486), rubidiumnitrat (UN 1477) och natriumnitrat (UN 1498). Nitrater av alkaliska jordartsmetaller inkluderar bariumnitrat (UN1446), berylliumnitrat (UN2464), kalciumnitrat (UN1454), magnesiumnitrat (UN1474) och strontiumnitrat (UN 1507).

Kollin innehållande explosiva ämnen och föremål (klass 1) som tillhör olika samhanteringsgrupper får samlastas endast om detta är tillåtet enligt följande tabell. Samhanteringsgruppen ska finnas angiven på godsets etikett nr 1, 1.4, 1.5 eller 1.6.

Separata godsdeklarationer ska utfärdas för sändningar som inte får transporteras i samma fordon, container eller järnvägsvagn.

Samlastning av explosiva ämnen och föremål med farligt gods som transporteras i begränsade mängder är generellt förbjudet. Endast explosiva ämnen och föremål med riskgrupp 1.4 samt UN 0161 och UN 0499 får samlastas med begränsade mängder.

Samhanteringsgrupp	A	B	C	D	E	F	G	H	J	L	N	S
A	X *											
B		X		a)								X
C			X	X	X		X				b), c)	X
D		a)	X	X	X		X				b), c)	X
E			X	X	X		X				b), c)	X
F						X						X
G			X	X	X		X					X
H								X				X
J									X			X
L										d)		
N			b), c)	b), c)	b), c)						b)	X
S		X	X	X	X	X	X	X	X		X	X

X = Samlastning är tillåten

***Gäller endast för ADR-S (RID-S accepterar inte samhanteringsgrupp A för transport).**

- Kollin med föremål i samhanteringsgrupp B och kollin med ämnen och föremål i samhanteringsgrupp D får samlastas i ett fordon eller i en container, förutsatt att de är effektivt åtskilda, så att det inte finns någon risk att en detonation överförs från föremål i samhanteringsgrupp B till ämnen och föremål i samhanteringsgrupp D. Separationen ska verkställas genom användning av skilda utrymmen eller genom att ett av de två slagen av explosiva ämnen eller föremål placeras i ett särskilt inneslutningssystem. Båda separationsmetoderna ska vara godkända av behörig myndighet.
- Olika slag av föremål med klassificeringskod 1.6N, får samlastas som föremål med klassificeringskod 1.6N endast om det visats genom provning eller analogislutsatser att ingen extra detonationsrisk genom överföring föreligger bland föremålen. I annat fall ska de behandlas som föremål i riskgrupp 1.1.
- Om föremål i samhanteringsgrupp N samlastas med ämnen eller föremål i samhanteringsgrupp C, D eller E, ska föremålen i samhanteringsgrupp N behandlas som om de hade egenskaper enligt samhanteringsgrupp D.
- Kollin med ämnen och föremål i samhanteringsgrupp L får samlastas i ett fordon eller en container med kollin med ämnen och föremål av samma slag i denna samhanteringsgrupp.

LÄSTIPS

Läs i Trafiksäkerhetsverkets föreskrifter (TSVFS 1978:10) om säkring av last på fordon under färd inklusive ändringar.

Läs även de riktlinjer som finns i "European Best Practice Guidelines on Cargo Securing for Road Transport" publicerad av EU-kommissionen.

Läs i Internationella järnvägsunionens (UIC) lastsäkringsriktlinjer om säkring av last i järnvägsvagn.

TÄNK PÅ

...att vid kombi- trafik ska lasten säkras mot rörelse bakåt i samma utsträckning som framåt. Beakta även andra länders krav på lastsäkring vid internationell transport.

TÄNK PÅ

...att fordonsbe- sättning ska ha 1.3-utbildning, se sidan 22.

Försiktighetsåtgärder för livsmedel, andra konsumtions- varor och djurfoder vid transport på väg och järnväg

Giftiga och smittförande ämnen i klass 6.1 och 6.2 samt vissa övriga ämnen och föremål i klass 9 får inte staplas på eller stuvras i omedelbar närhet av kollin innehållande livs- medel, andra konsumtionsvaror eller djurfoder. Separatio- nen ska ske såväl i fordon, containrar eller järnvägsvagnar som på lastnings-, lossnings- och omlastningsplatser. Om godset ändå måste lastas i närheten av varandra måste sär- skilda säkerhetsåtgärder enligt ADR-S eller RID-S vidtas.

Lastsäkring vid transport på väg och järnväg

Farligt gods, liksom annat gods, ska lastsäkras. Bestämmel- serna i ADR-S anses uppfyllda om godset har säkrats i enlighet med standarden EN 12195-1:2010.

Godset ska stuvras i fordon, containrar eller järnvägsvag- nar och säkras för att framför allt förhindra förskjutningar i lasten. Lämpliga metoder för lastsäkring är att använda surrningsband, förstängningsskivor, justerbara förstäng- ningsanordningar, friktionsmaterial eller luftkuddar. Varje lager i lastutrymmet kan också fyllas med kollin. Enligt UIC:s lastsäkringsriktlinjer för järnvägstransport ska godset lastsäkras 4.0g framåt och bakåt.

Rengöring efter lossning vid transport på väg och järnväg

Om det efter lossning upptäcks läckage från en förpack- ning med farligt gods, ska fordonet, containern eller järn- vägsvagnen rengöras så snart som möjligt och senast innan enheten lastas på nytt. Det är tillåtet att flytta förorenade enheter till annan lämplig plats för rengöring om man kan utföra denna förflyttning under tillräcklig säkerhet.

Passagerare vid transport på väg

Utöver föraren får endast personer som ingår i fordonsbe- sättningen medfölja en transport på väg. Som fordonsbe- sättning räknas de som på grund av säkerhet, transport- skydd, utbildning eller drift medföljer transporten.

Rökförbud vid transport på väg

Rökning är förbjuden vid hantering av farligt gods i närheten av eller inne i fordon och containrar enligt ADR-S.

Begränsning av transporterad mängd vid transport på väg

För explosiva ämnen och föremål i klass 1, självreaktiva ämnen i klass 4.1 och organiska peroxider i klass 5.2 finns begränsningar för hur mycket som får transporteras på en transportenhet vid vägtransport. Den högsta tillåtna nettovikten explosivämne av godset anges i tabellen nedan.

Vid transport av ämnen i olika riskgrupper i klass 1 på samma transportenhet gäller nettovikten för den farligaste riskgruppen i ordningen 1.1, 1.5, 1.2, 1.3, 1.6, 1.4. Vid transport av explosiva ämnen som tillhör riskgrupperna 1.5D och 1.2 på samma transportenhet, anses lasten tillhöra riskgrupp 1.1.

Högsta tillåtna nettovikt av explosivämne i kg av gods i klass 1 på en transportenhet

Transportenhet	Riskgrupp	1.1		1.2	1.3	1.4		1.5 och 1.6	Tömnda, ej rengjorda förpackningar
	Samhanteringsgrupp	1.1A	Ej 1.1A			Ej 1.4S	1.4S		
EX/II ^{a)}		6,25	1000	3000	5000	15000	Obegränsat	5000	Obegränsat
EX/III ^{a)}		18,75	16000	16000	16000	16000	Obegränsat	16000	Obegränsat

a) Beträffande beskrivning av EX/II- och EX/III-fordon, se sidan 69.

Högsta tillåtna mängd av klass 4.1 och klass 5.2 per transportenhet anges i ADR-S.

Lastning och lossning på allmän plats inom eller utanför tätbebyggt område vid transport på väg

Vid lastning eller lossning av farligt gods i klass 1 samt vissa ämnen i klass 6.1 och 9 på allmän plats inom tätbebyggt område, krävs det särskilt tillstånd av polismyndigheten. Sker motsvarande lastning eller lossning på allmän plats utanför tätbebyggt område ska polismyndigheten endast underrättas.

LÄSTIPS

Läs mer om lastning och lossning på www.msb.se/sv/Forebyggande/Farligt-gods/Regler-vid-transport

Åtgärder mot elektrostatisk uppladdning vid transport på väg

Tankfordon som transporterar brandfarliga vätskor med en flampunkt av högst 60°C, ska vid lastning och lossning vara anslutet till jord med elektrisk ledning från fordonets chassi eller tankcontainer. Fyllningshastigheten ska dessutom begränsas för att minimera risken för elektrostatisk uppladdning.

Påslagen motor under lastning eller lossning vid transport på väg

Motorn får endast vara igång under lastning och lossning om det behövs för att driva pumpar eller utrustning som används för att lasta eller lossa fordonet och om de nationella bestämmelserna medger sådan användning.

Skyddsavstånd vid järnvägstransport

Järnvägsvagn eller storcontainer som innehåller farligt gods i klass 1 och är försedd med storetikett nr 1, 1.5 eller 1.6, ska i varje vagnset separeras från vagnar eller storcontainrar med storetiketter nr 2.1, 3, 4.1, 4.2, 4.3, 5.1 eller 5.2 genom ett skyddsavstånd. Skyddsavståndet är tillräckligt om avståndet mellan buffertplattorna eller storcontainerns väggar är 18 meter eller om avståndet motsvarar längden av två tvåaxliga eller en fyr- eller fleraxlig vagn.

Märkning och etikettering av fordon, containrar och järnvägsvagnar

Fordon, containrar och järnvägsvagnar ska vara försedda med skyltar och i vissa fall även storetiketter för att informera om vilka faror det farliga godset har.

Storetiketter

Storetiketterna ska ha samma utseende som etikettförlagorna på sidorna 28 och 29 i denna broschyr och storleken ska vara minst 25 cm x 25 cm. För järnvägsvagnar får etikettens storlek minskas till 15 cm x 15 cm. För radioaktiva ämnen (klass 7) finns det en särskild storetikett.

Storetiketterna ska placeras mot en kontrasterande bakgrund eller uppvisa antingen en streckad eller heldragen yttre begränsningslinje.

Orangefärgade skyltar

Beroende på vad som transporteras ska de orangefärgade skyltarna vara antingen onummerade eller numrerade. På en numrerad skylt visar den övre sifferkombinationen ämnets farlighetsnummer vilket anger vilken typ av fara som ämnet har, se sidan 58. De nedre siffrorna på skylten anger ämnets UN-nummer.

Orangefärgad skylt utan sifferbeteckning.

Tvådelad orangefärgad skylt med sifferbeteckning.

LÅSTIPS

Läs om UN-nummer på sidan 29 i denna broschyr.

LÄSTIPS

Läs om skyltar och etiketter i kapitel 5.2 och 5.3 i ADR-S och RID-S.

Farlighetsnummer

Ett farlighetsnummer består av två eller tre siffror som allmänt hänvisar till olika typer av faror. Den första siffran visar normalt den dominerande faran och vilken klass ämnet tillhör. Är andra siffran 0 har ämnet bara en farlig egenskap. Då den första och andra siffran är lika innebär det en förstärkning av faran. Ett exempel är bensen med farlighetsnummer 33, som visar att bensen är mer brandfarligt än till exempel fotogen, som har farlighetsnummer 30. Bokstaven "X" före siffrorna innebär att ämnet reagerar häftigt med vatten.

Orangefärgad skylt med farlighets- och UN-nummer för UN 1203 bensen.

Annan märkning**Märke för miljöfarliga ämnen**

I de fall det krävs att storetiketter ska fästas på fordon och vagnar samt containrar, MEG-containrar, tankcontainrar och UN-tankar, ska dessa även förses med symbolen "fisken och trädet" om ämnet i fråga är miljöfarligt enligt kriterierna i 2.2.9.1.10 i ADR-S och RID-S.

Miljöfarliga ämnen.

Ämnen med förhöjd temperatur

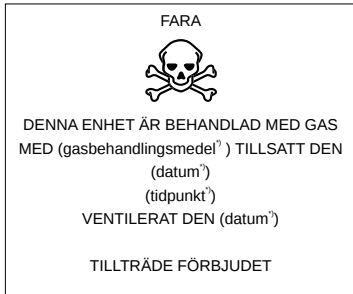
Vissa fordon och cisternvagnar som transporterar ämnen med förhöjd temperatur ska förses med nedanstående märke. I de fall denna märkning krävs anges detta genom särbestämmelse 580 i tabell A, kolumn 6, i ADR-S och RID-S.

Ämnen med förhöjd temperatur.

Gasbehandlad lastbärare

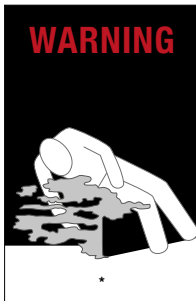
Lastbärare som är behandlade med gas och som inte innehåller annat farligt gods, omfattas endast av bestämmelserna i kapitel 5.5.2 i ADR-S och RID-S.

*) tillämpliga uppgifter infogas

Gasbehandlad enhet.

Lastbärare som innehåller ämnen (UN 1845, UN 1977 och UN 1951) som enbart används för kylning eller konditionering
 Lastbärare som innehåller ämnen som enbart används för kylning eller konditionering och som medför risk för kvävning och som inte innehåller annat farligt gods omfattas endast av bestämmelserna i kapitel 5.5.3 i ADR-S och RID-S.

*) tillämpliga uppgifter infogas

Rangeringsetiketter

Vid järnvägstransport av explosiva ämnen och föremål (klass 1) som vagnslast samt vid tanktransport av gaser (klass 2), ska vagnar förses med rangeringsetiketter.

*Etikett nr 13:
Växlas försiktigt.*

Etikett nr 15: Förbud mot skjutsning och att släppas från vall. Ska framföras av tillkopplat draglok. Får inte utsättas för stötar och ska skyddas mot stötar från andra järnvägsvagnar.

Tömda, ej rengjorda fordon, containrar och järnvägsvagnar

Tömda, ej rengjorda fordon, containrar och järnvägsvagnar för tank- eller bulktransport ska vara försedda med samma storetiketter, orangefärgade skyltar och övrig märkning som när de var fyllda.

Märkning av uppställda fordon vid vägtransport

Uppställda släpfordon och växelflak lastade med farligt gods ska vara försedda med samma storetiketter och orangefärgade skyltar som de var försedda med under transport.

Exempel på märkning och etikettering vid vägtransport av farligt gods (ADR-S)

Styckegodstransport	Orangefärgad skylt	Storetiketter/Märkning
	Fordon med kollin i klass 2, 3, 4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 5.2, 6.1, 6.2, 8 och 9 Onummerad skylt framtill och baktill på transportenheten.	Behövs ej.
	Fordon med kollin i klass 1 Onummerad skylt framtill och baktill på transportenheten.	Båda sidor och baktill på fordonet. Samhanteringsgrupp ska inte anges om godset tillhör olika samhanteringsgrupper. Vid transport ur olika riskgrupper används storetikett för den farligaste riskgruppen.
	Fordon med kollin i klass 7 Onummerad skylt framtill och baktill på transportenheten.	Båda sidor och baktill på fordonet.
	Fordon som transporterar styckegodscontainrar där bland annat miljöfarliga ämnen ingår Onummerad skylt framtill och baktill på transportenheten.	Containern ska etiketteras på alla fyra sidor. Containern märks även med symbolen "fisken och trädet" på alla fyra sidor

Tanktransport	Orangefärgad skylt	Storetiketter/Märkning
	Tankfordon med flera ämnen Onummerad skylt framtill och baktill på transportenheten. Numrerad skylt för respektive ämne på båda sidor vid respektive tankfack.	Båda sidor vid respektive tankfack och baktill.
	Tankfordon med endast ett ämne Får skyltas som ovan. <i>Alternativt...</i> ...numrerad skylt framtill och baktill på transportenheten.	Båda sidor och baktill.
	Fordon som transporterar tankcontainrar eller UN-tankar Onummerad skylt framtill och baktill på transportenheten. Numrerad skylt på båda sidor av containern. Om de numrerade skyltarna inte är synliga utanför fordonet ska likadana skyltar fästas på båda sidor. <i>Alternativt...</i> ...numrerad skylt framtill och baktill på transportenheten (ett ämne).	Tankcontainern eller UN-tanken ska etiketteras på alla fyra sidor. Om storetiketterna inte är synliga utanför fordonet ska likadana storetiketter även fästas på båda sidor och baktill.

Bulktransport	Orangefärgad skylt	Storetiketter/Märkning
	Bulkfordon med endast ett ämne Onummerad skylt framtill och baktill på transportenheten. Numrerad skylt på båda sidor. Om de numrerade skyltarna inte är synliga utanför fordonet ska likadana skyltar fästas på båda sidor. <i>Alternativt...</i>	Båda sidor och baktill.

Bulktransport	Orangefärgad skylt	Storetiketter/Märkning
---------------	--------------------	------------------------

...numrerad skylt framtill och baktill.

Båda sidor och baktill.

Transport av begränsade mängder	Orangefärgad skylt	Storetiketter/Märkning
---------------------------------	--------------------	------------------------

Behövs ej.*

Märkning framtill och baktill på transportenheten när denna har en totalvikt över 12 ton och lasten överstiger 8 ton.

Behövs ej.*

Märkning på containerns alla fyra sidor när transportenheten har en totalvikt över 12 ton och lasten överstiger 8 ton.**

Transport av gasbehandlade lastbärare	Orangefärgad skylt	Storetiketter/Märkning
---------------------------------------	--------------------	------------------------

Behövs ej.

Varningsmärke ska finnas vid varje ingång på lastbäraren.

* Orangefärgad skylt får ersätta märkning för begränsad mängd endast om transportenheten även innehåller gods som kräver orange skylt. Det är då även tillåtet att ha både märkning för begränsade mängder och orangefärgad skylt.

** Storetiketter får ersätta märkning för begränsade mängder endast om containern även innehåller gods som kräver storetiketter. Det är då även tillåtet att ha både märkning för begränsade mängder och storetiketter.

Exempel på märkning och etikettering vid järnvägstransport av farligt gods (RID-S)

Cisternvagn	Orangefärgad skylt	Storetiketter/Märkning	Övrigt
	Numrerad skylt på båda sidor.	Storetiketter på båda sidor.	Eventuella rangeringsetiketter fästs på båda sidor av järnvägsvagnen.
Vagn som transporterar tankcontainrar, UN-tankar eller storcontainer i bulk med ämnen som är miljöfarliga			
	UN-tankar, tankcontainrar och containrar för transport i bulk förses med numrerad skylt på båda sidor	Tankcontainern, UN-tanken eller storcontainern ska etiketteras på alla fyra sidor. Den märks även med symbolen "fisken och trädet" på alla fyra sidor. Om UN-tankens eller containerns storetiketter och symbolen "fisken och trädet" inte är synliga utanför järnvägsvagnen ska likadana storetiketter även fästas på båda sidor av järnvägsvagnen.	Eventuella rangeringsetiketter fästs på båda sidor av järnvägsvagnen.
Påhängsvagn i kombitrafik	Orangefärgad skylt	Storetiketter/Märkning	Övrigt
	Påhängsvagn ska uppfylla ADR-S krav gällande märkning med orangefärgad skylt.	När släpvagnen är skiljd från dragfordonet ska släpvagnen även framtill föras med orangefärgad skylt eller föras med storetiketter på båda sidor motsvarande lastens innehåll.	Eventuella rangeringsetiketter fästs på båda sidor på järnvägsvagnen.

Transport av begränsade mängder

Orangefärgad skylt

Storetiketter/Märkning

Övrigt

Behövs ej.*

Märkning på vagnens
båda sidor då lasten överstiger
8 ton.**

Behövs ej.

Märkning på containerns alla
fyra sidor då lasten överstiger
8 ton.**

Om stor-
containerns
märkning inte
syns utifrån,
ska samma
märkning
även placeras
på vagnens
båda lång-
sidor

* Orangefärgad skylt behövs endast om vagnen även innehåller gods som kräver orangefärgad skylt, till exempel en UN-tank med volym över 3m³.

** Storetiketter får ersätta märkning för begränsade mängder endast om vagnen/containeren även innehåller gods som kräver storetiketter. Det är då även tillåtet att ha både märkning för begränsade mängder och storetiketter.

Fordonsutrustning

Nedanstående utrustning ska finnas med i en transportenhet vid vägtransport av farligt gods.

Brandsläckare

Transportenhetens tillåtna totalvikt avgör hur många brandsläckare som enheten ska vara utrustad med (se tabellen på nästa sida).

Stoppklots

Minst en stoppklots per fordon, anpassad efter hjulens diameter.

Varningsanordningar

Två varningsanordningar, till exempel:

- Reflekterande koner
- Blinkande lampor med orangefärgat sken som är oberoende av fordonets elektriska utrustning
- Varningstrianglar

Fordonsbesättningens utrustning

Varje medlem i fordonsbesättningen ska medföra

- En varningsväst
- Ficklampa
- Ett par skyddshandskar
- Ögonskydd (skyddsglasögon)

LÄSTIPS

Läs de skriftliga instruktionerna om vilken ytterligare utrustning som krävs för respektive etikettförlaga.

Ytterligare utrustning som krävs för vissa klasser

- Vätska för ögonsköljning
- Flyktutrustning (flykthuva)
- En skyffel
- En anordning avsedd för tätning av brunnar/avlopp
- Ett uppsamlingskärl

Brandsläckare

Varje transportenhet som transporterar farligt gods ska normalt vara utrustade med brandsläckare.

LÄSTIPS

Läs om brandsläckningsutrustning i avsnitt 8.1.4 i ADR-S.

Fordonets totalvikt	Minsta antal brandsläckare	Minsta totalkapacitet/transportenhet	Brandsläckare lämplig för släckning av brand i motor eller hytt med minsta totalkapacitet:	En eller flera brandsläckare, varav en med minsta totalkapacitet:	Exempel
≤ 3.5 ton	2 st	4 kg	2 kg	2 kg	 2 kg+2 kg
> 3.5 ton ≤ 7.5 ton	2 st	8 kg	2 kg	6 kg	 2 kg+6 kg
> 7.5 ton	2 st	12 kg	2 kg	6 kg	 6 kg+6 kg

Informationen i tabellen visar det minsta antalet brandsläckare som måste medföras på en transportenhet. Det är tillåtet att medföra större kapacitet eller fler släckare än vad som anges i ADR-S, vilket kan vara lämpligt ur brandsäkerhetssynpunkt.

Brandsläckarna ska installeras så att de är lättillgängliga för fordonsbesättningen och skyddas från vädrets inverkan. De ska ha en plombering som visar att de inte använts och ha en märkning som visar överensstämmelse med en standard som godtagits av MSB (EN 3 - Handbrandsläckare).

TÄNK PÅ

...att varje brandsläckare ska vara märkt med datum (månad, år) för nästa inspektion eller längsta tillåtna användningstid. För nationella transporter gäller att brandsläckare ska inspekteras i ett intervall om högst ett år.

LÄSTIPS

Läs om transport-skydd på sidan 20 i denna broschyr.

Övervakning av fordon och vagnar

Uppställda fordon som innehåller vissa slag och mängder av farligt gods ska övervakas. Detta gäller även för uppställda järnvägsvagnar vid nationell transport.

Övervakning krävs inte om ett fordon ställs upp i en säker depå eller på ett säkert fabriksområde och för järnvägsvagnar när de ställas upp i magasin eller inom inhägnat område som erbjuder full säkerhet. Om sådana uppställningsmöjligheter saknas får enheterna, sedan lämpliga säkerhetsåtgärder vidtagits, ställas upp avskilt på en uppställningsplats som uppfyller nedanstående krav.

Fordon

1. Uppställningsplats övervakad av en tillsynsman som har underrättats om lastens egenskaper och om var föraren uppehåller sig.
2. Om uppställning enligt 1 inte är tillgänglig, ska fordonet ställas upp på en allmän eller enskild uppställningsplats där fordonet inte förväntas bli skadat av andra fordon.
3. Om uppställning enligt 1 och 2 inte är tillgänglig, ska fordonet ställas upp på lämplig öppen plats, avskild från allmän väg och bostäder, där allmänheten normalt inte passerar eller uppehåller sig.

Järnvägsvagnar

1. Om uppställning enligt första stycket under "Övervakning av fordon" ovan inte är tillgänglig, ska järnvägsvagnen ställas upp på en plats som är öppen och avskild från bebyggelse och övriga järnvägsspår, samt är belägen så att allmänheten normalt inte har tillgång till platsen. Järnvägsvagnar ska ställas upp så att de sannolikt inte löper risk att skadas av andra vagnar eller fordon i rörelse. De ska även säkras så att de inte kommer i rullning.

Godkännande av fordon vid transport på väg

Vid vissa transporter av farligt gods ska fordonen uppfylla särskilda konstruktionskrav enligt ADR-S. Fordonen ska vid en första kontroll bedömas mot kraven. Efter godkänd kontroll utfärdas ett certifikat om godkännande som ska medföras vid transport av farligt gods. Därefter ska fordonen årligen genomgå en teknisk kontroll. I Sverige ska kontrollen utföras av ett kontrollorgan som har ackrediterats för detta.

LÄSTIPS

Läs om tankfordon, avmonterbara tankar, tankcontainrar, växeltankar, batterifordon, MEG-containrar, batterivagnar och cisternvagnar i kapitel 6.8 i ADR-S och RID-S.

Godkännande krävs för följande fordon

- EX/II- och EX/III-fordon för transport av explosiva ämnen och föremål
- FL-fordon för tanktransport av brandfarliga vätskor eller brandfarliga gaser
- OX-fordon för tanktransport av stabiliserad väteperoxid
- AT-fordon för tanktransport av farligt gods som inte är EX-, FL- eller OX-fordon
- MEMU: Fordon som uppfyller definitionen för mobil enhet för tillverkning av explosiva ämnen.

Godkännande av tankar vid transport på väg eller järnväg

För transport av farligt gods i tankar krävs även att själva tanken är kontrollerad. Denna kontroll görs första gången innan tanken tas i bruk och därefter återkommande efter fastställda tidsintervaller. Även dessa kontroller ska utföras av ett kontrollorgan som har ackrediterats för detta.

Uppgifter om första och återkommande kontroll framgår normalt av en metallskylt som är fäst på tanken.

[illegible]

Undantag

Bestämmelserna för transport av farligt gods innehåller undantag för vissa transporter.

LÄSTIPS

Läs mer om undantag i avsnitt 1.1.3 ADR-S och RID-S

Undantag som har samband med hur transporten genomförs

Bestämmelserna i ADR-S och RID-S gäller inte i nedanstående fall, under förutsättning att försiktighetsåtgärder vidtas för att förhindra att innehållet i förpackningarna läcker ut under normala transportförhållanden.

- Vid transport av farligt gods som privatpersoner utför, om detta gods är förpackat för detaljhandelsförsäljning och är avsett för personligt bruk, hushållsbruk eller för sport och fritid. När sådant gods utgörs av brandfarliga vätskor som transporteras i återfyllningsbara behållare, fyllda av eller åt privatpersoner, får mängden inte överstiga 60 liter per behållare. Vid transport på väg och i terräng får den totala mängden brandfarlig vätska inte överstiga 240 liter per transportenhet. Farligt gods i IBC-behållare, storförpackningar eller tankar räknas inte som förpackat för detaljhandelsförsäljning.

LÄSTIPS

Läs mer om undantaget i särbestämmelse 363 i ADR-S och RID-S.

- Transport av maskiner eller utrustning, som inte nämns i bestämmelserna för väg- eller järnvägstransport av farligt gods och som i sin konstruktion eller driftutrustning innehåller farligt gods. Detta undantag gäller bland annat inte för flytande bränsle (UN 1202, 1203, 1223, 1268, 1863 and 3475) som transporteras i inneslutningar som är en del av en utrustning eller en maskin, till exempel generatorer, kompressorer, värmesystem, när kvantiteten bränsle överstiger vissa mängder.
- Transport som genomförs av företag i samband med deras huvudverksamhet, exempelvis leveranser till eller returleveranser från byggnadsplatser eller anläggningsområden eller i samband med mätningar, reparationer eller underhållsarbete. Mängden farligt gods per förpackning får inte överstiga 450 liter och den totala mängden farligt gods får inte överstiga de högsta tillåtna mängderna enligt tabellen för värdeberäknad mängd, se sidan 78.

Observera att transport som genomförs av sådana företag för deras förrådshållning eller som intern eller extern distribution inte faller under denna undantagsregel. Undantaget gäller heller inte för transport av radioaktiva ämnen i klass 7.

Lättnader från bestämmelserna

Det finns även lättnader från bestämmelserna vid transport av farligt gods som är förpackat i mindre mängder. Dessa kallas reducerade mängder, begränsade mängder och värdeberäknad mängd.

LÄSTIPS

Läs mer om reducerade mängder i kapitel 3.5 i ADR-S och RID-S

Reducerade mängder

Transport av farligt gods utom föremål i vissa klasser, som transporteras i små mängder omfattas inte av bestämmelserna i ADR-S och RID-S, med undantag av följande:

- utbildning ska genomföras enligt kapitel 1.3.
- det farliga godset ska klassificeras enligt gällande kriterier för klass och förpackningsgrupp.
- de allmänna förpackningskraven ska vara uppfyllda, men däremot behöver förpackningarna inte vara typgodkända.

Kod	Högsta nettomängd per innerförpackning (i gram för fasta ämnen och i ml för vätskor och gaser)	Högsta nettomängd per ytterförpackning (i gram för fasta ämnen och i ml för vätskor och gaser, eller summan av gram och ml vid samemballering)
E0	Ej tillåten i reducerade mängder	
E1	30	1000
E2	30	500
E3	30	300
E4	1	500
E5	1	300

De ämnen som får transporteras i reducerade mängder har tilldelats en kod: E0, E1, E2, E3, E4 och E5. Mängderna för respektive kod framgår i tabellen ovan:

* numret på varningsetikett/er för primärfaran för varje slag av farligt gods som kollit innehåller

** namnet på avsändaren eller mottagaren, om det inte framgår på annat ställe på kollit

- mängden farligt gods får inte överstiga de i tabellen ovan angivna mängderna för inner- respektive ytterförpackning.
- varje ytterförpackning ska förses med märkningen som ses här till vänster. Den ska vara svart eller röd på vit eller annan kontrasterande bakgrund. Märkningen ska vara tydlig och varaktig och dess mått ska vara minst 100x100 mm.
- antalet kollin i ett fordon eller container får inte överstiga 1000 st.
- om farligt gods förpackat i reducerade mängder åtföljs av ett eller flera dokument, till exempel "bill of lading" (sjöfraktsedel), "air waybill (flygfraktsedel) eller CMR/CIM-fraktsedel, ska texten "FARLIGT GODS I REDUCERADE MÄNGDER" samt antalet kollin anges i minst ett av dessa dokument.

Det finns även ett "undantag i undantaget" som innebär att ämnen eller föremål som har tilldelats koderna E1, E2, E4 och E5 kan undantas från bestämmelserna under förutsättning att vissa kriterier uppfylls. Bland annat krävs att den högsta nettomängden ämne per innerförpackning är högst 1 ml för vätskor och gaser samt 1 g för fasta ämnen. Den högsta nettomängden farligt gods per ytterförpackning är vidare högst 100 ml för vätskor och gaser samt högst 100 g för fasta ämnen. Dessutom ställs vissa krav på förpackningen.

Begränsade mängder

Farligt gods får transporteras som begränsad mängd om det farliga godset förpackas i de mängder per innerförpackning som anges i kapitel 3.2. tabell A, kolumn 7a i ADR-S och RID-S för respektive UN-nummer.

Vid transport av begränsade mängder undantas en del av bestämmelserna i ADR-S och RID-S. Bland annat gäller följande bestämmelser:

- utbildning enligt kapitel 1.3 (se sidan 22).
- det farliga godset ska förpackas i sammansatta förpackningar, till exempel plastflaskor (innerförpackningar) som ställs i en pappkartong eller på brickor med sträck- eller krympfilm.
- förpackningarna behöver inte vara typgodkända, men de ska motsvara de konstruktionskrav som anges i ADR-S.
- mängden farligt gods per innerförpackning får inte överskrida den mängd som anges i tabell A.
- högsta tillåtna bruttovikt får inte överstiga 30 kg för sammansatta förpackningar och 20 kg för brickor med sträck- eller krympfilm.
- varje ytterförpackning eller bricka ska vara tydligt och varaktigt märkt med följande märkning:

*Minimimått: 100 mm × 100 mm
(får förminskas under vissa villkor).*

LÄSTIPS

Läs mer om begränsade mängder i kapitel 3.4 i ADR-S/ RID-S och på : www.msb.se/sv/Forebyggande/Farligt-gods/Regler-vid-transport/Undantag-lattnader

- om innerförpackningen innehåller en vätska ska ytterförpackning och eventuellt overpack förses med riktningspilar.
- om kollin placeras i en overpack ska denna förses med märkning och ordet "overpack" såvida inte all märkning syns igenom den.

- före transport ska avsändaren informera transportören på ett spårbart sätt om total bruttovikt av farligt gods i begränsad mängd som lämnas för transport.
- i det fall godset ska transporteras till sjöss ska ett stuvningsintyg för storcontainer/fordon/vagn medfölja transporten.
- transportenheter/vagnar/containrar ska vara märkta med märkningen som anges ovan men då ska minsta dimension vara 250 mm × 250 mm. Märkningen får i vissa fall utelämnas. För information och exempel, se sidorna 63 och 65.
- lastsäkring, se sida 54.
- tunnelrestriktioner, se sid 85.
- samlastning, se sid 51.

Exempel på märkning av farligt gods förpackat i begränsade mängder

Ämnen eller föremål

- Varje ytterförpackning eller bricka ska vara tydligt och varaktigt märkt.
- Om kollit innehåller vätska ska det förses med riktningspilar.

TÄNK PÅ ATT

Transport som värdeberäknad mängd får endast ske då det beräknade värdet är högst 1000.

Värdeberäknad mängd

Farligt gods i förpackningar, IBC-behållare och storförpackningar kan transporteras med vissa lättnader från transportbestämmelserna om den totala mängden farligt gods på transportenheten ligger under vissa gränser, det vill säga transport enligt värdeberäknad mängd. Till skillnad från transport i reducerade och begränsade mängder behöver inte det farliga godset vara förpackat i mindre förpackningar, utan det är den totala mängden farligt gods

på transportenheten som bestämmer om värdeberäknad mängd kan tillämpas. Värdeberäknad mängd tillämpas endast i ADR-S med undantag för järnvägens egna underhållstransporter enligt 1.1.3.1 (c) RID-S.

För att få reda på vilken mängd som kan transporteras som värdeberäknad mängd delas farligt gods in i transportkategorierna: 0, 1, 2, 3 eller 4. Transportkategori 0 betyder att godset inte får transporteras enligt detta undantag. Indelningen anges i tabellen på nästa sida.

Om godset som ska transporteras tillhör samma transportkategori anges den högsta tillåtna totalmängden per transportenhet i kolumn 3 i tabellen på nästa sida. Om det farliga godset däremot tillhör olika transportkategorier måste respektive mängd värderas genom ett beräknings-system. Värdet för respektive transportkategori beräknas genom att mängden farligt gods i:

- Transportkategori 1 multipliceras med 50
- Transportkategori 1 med ämnen i fotnot a) multipliceras med 20
- Transportkategori 2 multipliceras med 3
- Transportkategori 3 multipliceras med 1

Därefter ska värdena för samtliga transportkategorier summeras och om det sammanlagda värdet är högst 1000 får godset transporteras som värdeberäknad mängd.

Högsta totalmängd per transportenhet i tabellen avser:

- För föremål, bruttovikten i kg
- För föremål i klass 1, nettovikten av explosivämnet i kg
- För farligt gods i maskiner och utrustning, totalmängden av farligt gods de innehåller i kg eller liter
- För fasta ämnen, kondenserade gaser, kylda kondenserade gaser och lösta gaser, nettovikten i kg
- För vätskor och komprimerade gaser, kärlets nominella volym i liter

TÄNK PÅ ATT

Tänk på att kontrollera att godset får transporteras som värdeberäknad mängd.

Transportkategori	Ämnen eller föremål Förpackningsgrupp eller klassificeringskod/-grupp eller UN-nummer	Högsta total- mängd per transportenhet
Kolumn 1	Kolumn 2	Kolumn 3
0	Klass 1 1.1A, 1.1L, 1.2L, 1.3L och UN 0190 Klass 3 UN 3343 Klass 4.2 Ämnen som tillhör förpackningsgrupp I Klass 4.3 UN 1183, 1242, 1295, 1340, 1390, 1403, 1928, 2813, 2965, 2968, 2988, 3129, 3130, 3131, 3134, 3148, 3396, 3398 och 3399 Klass 5.1 UN 2426 Klass 6.1 UN 1051, 1600, 1613, 1614, 2312, 3250 och 3294 Klass 6.2 UN 2814 och 2900 Klass 7 UN 2912-2919, 2977, 2978 och 3321-3333 Klass 8 UN 2215 (MALEINSYRAANHYDRID, SMÄLT) Klass 9 UN 2315, 3151, 3152 och 3432 samt utrustning som innehåller sådana ämnen eller blandningar Tömda, ej rengjorda förpackningar, som innehållit ämnen i denna transportkategori, utom förpackningar som omfattas av UN 2908	0 (Dessa ämnen får ej transporteras som värdeberäknad mängd)
1	Ämnen och föremål, som tillhör förpackningsgrupp I och inte tilldelats transportkategori 0 samt ämnen och föremål i följande klasser: Klass 1 1.1B-1.1J ^{a)}, 1.2B-1.2J, 1.3C, 1.3G, 1.3H, 1.3J och 1.5D ^{a)} Klass 2 Grupperna T, TC ^{a)}, TO, TF, TOC ^{a)} och TFC Aerosoler: Grupperna C, CO, FC, T, TF, TC, TO, TFC och TOC Kemikalier under tryck: UN 3502, 3503, 3504 och 3505 Klass 4.1 UN 3221-3224 och 3231-3240 Klass 5.2 UN 3101-3104 och 3111-3120	20 (Mängden x 50) (för ämnen i fotnot ^{a)} Mängden x 20)
2	Ämnen och föremål, som tillhör förpackningsgrupp II och inte tilldelats transportkategori 0, 1 eller 4 samt ämnen och föremål i följande klasser: Klass 1 1: 1.4B-1.4G och 1.6N Klass 2 Grupp F Aerosoler: Grupp F Kemikalier under tryck: UN 3501 Klass 4.1 UN 3225-3230 Klass 5.2 UN 3105-3110 Klass 6.1 Ämnen och föremål, som tillhör förpackningsgrupp III Klass 9 UN 3245	333 (Mängden x 3)

a) för UN 0081, 0082, 0084, 0241, 0331, 0332, 0482, 1005 och 1017 utgör högsta tillåtna totalmängd per transportenhet 50 kg

Transportkategori	Ämnen eller föremål Förpackningsgrupp eller klassificeringskod/-grupp eller UN-nummer	Högsta total- mängd per transportenhet
Kolumn 1	Kolumn 2	Kolumn 3
3	Ämnen och föremål, som tillhör förpackningsgrupp III och inte tilldelats transportkategori 0, 2 eller 4 samt ämnen och föremål i följande klasser: Klass 2 Grupperna A och O Aerosoler: Grupperna A och O Kemikalier under tryck: UN 3500 Klass 3 UN 3473 Klass 4.3: UN 3476 Klass 8 UN 2794, 2795, 2800, 3028 och 3477 Klass 9 UN 2990 och 3072	1000 (Mängden x 1)
4	Klass 1 1.4S Klass 4.1 UN 1331, 1345, 1944, 1945, 2254 och 2623 Klass 4.2 UN 1361 och 1362 i förpackningsgrupp III Klass 7 UN 2908-2911 Klass 9 UN 3268 och 3499 Tömnda, ej rengjorda förpackningar, som innehållit farliga ämnen med undantag av sådana som omfattas av transportkategori 0	Obegränsat

Vid transport som värdeberäknad mängd måste bland annat följande bestämmelser uppfyllas:

- 1.3-utbildning (se sidan 22)
- Typgodkända förpackningar eller godkända gasflaskor
- Märkning och etikettering av kollin
- Godsdeklaration (med kompletteringar enligt nedan)
- Brandsläckare, minst 2 kg pulverkapacitet
- Samlastningsbestämmelser
- Lastsäkring och andra lastnings-, lossnings- och hante-ringsbestämmelser

För vissa ämnen finns ytterligare bestämmelser som måste uppfyllas, exempelvis övervakning och ventilation av last-utrymme.

LÄSTIPS

Läs om ytterligare bestämmelser i delavsnitt 1.1.3.6 i ADR-S.

EXEMPEL 1

Får ett fat med 200 liter bensin tillhörande transportkategori 2, och två dunkar med totalt 40 liter natriumhydroxidlösning tillhörande transportkategori 2, transporteras som värdeberäknad mängd?

Eftersom båda produkterna tillhör transportkategori 2 räcker det med att summera mängden.

Sammanlagd mängd: $200 + 40 = 240$.

Mängden är mindre än 333, vilket är den högsta tillåtna totalmängden för transportkategori 2.

Av praktiska skäl kan det ändå vara bra att beräkna värdet för att ange det i godsdeklarationen. Sammanlagt värde $240 \times 3 = 720$, vilket är mindre än 1000.

EXEMPEL 2

Får tre fat med totalt 600 liter dieselolja tillhörande transportkategori 3, och 44 kg gasol tillhörande transportkategori 2, transporteras som värdeberäknad mängd?

Produkterna tillhör olika transportkategorier, vilket innebär att godsets värde måste räknas fram enligt följande:

Dieselolja, klass 3, förpackningsgrupp III med transportkategori 3:
600 liter $\times 1 =$ värde 600

Kolvätegasblandning, kondenserad, n.o.s. (Gasol) klass 2F med transportkategori 2: 44 kg $\times 3 =$ värde 132

Sammanlagt värde: $600 + 132 =$ värde 732

Värdet är mindre än 1000 och godset får därmed transporteras tillsammans som värdeberäknad mängd.

Förutom de uppgifter som normalt krävs (se sidan 44) ska godsdeklarationen kompletteras med uppgift om den totala mängden farligt gods för varje transportkategori. Godsdeklarationen för exempel 1 och 2 kompletteras med följande text:

Exempel 1

Transportkategori 2: 240 kg (värde 720)

Exempel 2

Transportkategori 2: 44 kg, (värde 132)

Transportkategori 3: 600 liter, (värde 600)

DOI: 10.1002/for

© 2004 Blackwell Publishing Ltd, *Journal of Internal Medicine* 255: 111–117

Exempel på godsdeklaration vid transport av värdeberäknad mängd.

Kombitrafik

Med kombitrafik menas transport av vägtransportenheter eller släpvagnar som sker med en järnvägsvagn. Transportenhet finns definierad i ADR-S som ett motordrivet fordon utan släpvagn eller en kombination bestående av ett motordrivet fordon med släpvagn. Bestämmelserna om kombitransport i RID-S delavsnitt 1.1.4.4 kan således endast användas i det fall fordonet är försett med hjul.

Bestämmelserna för kombitrafik gäller däremot inte för växelflak, containrar, MEG-containrar, tankcontainrar och UN-tankar.

Av säkerhetsskäl får inte följande ämnen transporteras i kombitrafik:

- Explosivämnen (klass 1) i samhanteringsgrupp A
- Självreaktiva ämnen (klass 4.1) som kräver temperaturkontroll
- Organiska peroxider (klass 5.2) som kräver temperaturkontroll
- Svaveltrioxid (klass 8) med en renhetsgrad av minst 99,95 % och som transporteras utan inhibitorer i tank

Vid kombitrafik ska vägfordon inklusive det farliga godset uppfylla bestämmelserna i ADR-S.

Vid transport i kombitrafik ska godsdeklarationen innehålla texten: "TRANSPORT ENLIGT 1.1.4.4".

Orangefärgade skyltar, märkningar och storetiketter

Järnvägsvagnar som används i kombitrafik behöver inte förses med storetiketter, märkningar eller orangefärgade skyltar när transportenheter eller släpvagnar har försetts med storetiketter, märkningar eller orangefärgade skyltar i enlighet med kapitel 5.3 eller 3.4 i ADR-S. I de fall släpvagnen skiljts från sitt dragfordon ska släpvagnen antingen vara försedd med orangefärgad skylt fram och bak eller så ska släpvagnens båda långsidor vara försedd med storetiketter som motsvarar de ämnen som transporteras.

Järnvägsvagnar behöver inte heller förses med storetiketter, märkningar eller orangefärgade skyltar när detta inte är föreskrivet för transportenheter eller släpvagnar enligt ADR-S. I de fall en transportenhet eller släpvagn inte behöver förses med ovanstående märkning (t.ex. enligt 1.1.3.6 i ADR-S), behöver inte heller vagnen förses med någon ytterligare märkning.

Om storetiketter, märkningar eller orangefärgade skyltar inte är synliga från utsidan av vagnen, ska de även placeras på vagnens båda långsidor.

Järnvägsvagnar ska förses med rangeringsetikett 13 och 15 när så krävs.

Trafikföreskrifter vid transport på väg

Ungefär 10-11 miljoner ton farligt gods transporteras varje år på våra vägar och järnvägar. Av dessa transporter utgörs ca 75 procent av petroleumprodukter (brandfarliga vätskor).

Arbetet med vägvalsstyrning är viktigt för att så långt det är möjligt minska risken för att en olycka ska inträffa och för att minska konsekvenserna om en olycka trots allt skulle inträffa. Transportstyrelsen anger de lokala trafikföreskrifterna som rör farligt gods i en rikstäckande databas för trafikföreskrifter (RTD). Denna finns på Transportstyrelsens webbplats, www.transportstyrelsen.se. De lokala trafikföreskrifterna beslutas av länsstyrelserna.

Kartor med information om vad som gäller för farligt gods, men även annan information för tunga transporter, kan fås via Trafikverkets webbplats NVDB, Nationell Väg-databas. Åtkomsten av information kräver inloggning vars uppgifter anges på webbplatsen.

Det kan även finnas vissa transportrestriktioner i andra länder. Restriktionerna kan dels hänföras till bestämmelser i ADR, dels till andra lagstiftningar som gäller i det enskilda landet.

*Rekommenderad färdväg
för fordon lastade med
farligt gods.*

*Förbud mot märkningspliktiga
fordon (försedda med orangefärgad
skylt) lastade med farligt gods.*

Vägtunnlar

Sedan 2007 finns det bestämmelser i ADR-S om passage genom vägtunnlar med fordon som transporterar farligt gods. Alla länder som är anslutna till ADR-överenskomsten har infört samma bestämmelser om restriktioner av farligt gods genom tunnlar.

Vilka ämnen förbjuds?

I ADR-S (kapitel 3.2) finns en tabell över samtliga ämnen som har klassificerats som farligt gods. Denna tabell kallas för Tabell A och är sorterad i UN-nummerordning. I tabellens kolumn 15 anges bland annat den tunnelrestriktionskod (anges inom parantes) som gäller för respektive ämne vid transport genom vägtunnlar. Restriktionskodens betydelse förklaras i tabellen på nästa sida. Det finns dock några ämnen som i Tabell A har tilldelats ett streck "(-)", vilket innebär att dessa inte har några restriktioner för transport genom vägtunnlar. De transporter som sker i icke märkningspliktiga fordon (utan orangefärgad skylt eller märke för begränsad mängd) omfattas inte heller av dessa tunnelrestriktioner.

Det finns även restriktioner för transport genom tunnlar av farligt gods i begränsade mängder. Dessa gäller då bruttovikten överstiger 8 ton på en transportenhet som har en totalvikt över 12 ton. Transportenheten är då märkningspliktig (se sidan 63) och placeras i tunnelkategori E.

LÄSTIPS

Läs om tunnlar i ADR-S i avsnitt 1.9.5 som vänder sig till myndigheter, samt i kapitel 8.6 som vänder sig till förare eller andra användare av bestämmelserna.

Restriktionskod för hela lasten	Restriktion
B	Passage förbjuden genom tunnlar av kategori B, C, D och E
B1000C	Transport där den totala nettovikten explosivämne per transportenhet: – överstiger 1000 kg: passage förbjuden genom tunnlar av kategori B, C, D och E – inte överstiger 1000 kg: Passage förbjuden genom tunnlar av kategori C, D och E
B/D	Transport i tank: Passage förbjuden genom tunnlar av kategori B, C, D och E, Annan transport: Passage förbjuden genom tunnlar av kategori D och E
B/E	Transport i tank: Passage förbjuden genom tunnlar av kategori B, C, D och E. Annan transport: Passage förbjuden genom tunnlar av kategori E
C	Passage förbjuden genom tunnlar av kategori C, D och E
C5000D	Transport där den totala nettovikten explosivämne per Transportenhet: – överstiger 5000 kg: Passage förbjuden genom tunnlar av kategori C, D och E, – inte överstiger 5000 kg: Passage förbjuden genom tunnlar av kategori D och E
C/D	Transport i tank: Passage förbjuden genom tunnlar av kategori C, D och E Annan transport: Passage förbjuden genom tunnlar av kategori D och E
C/E	Transport i tank: Passage förbjuden genom tunnlar av kategori C, D och E, Annan transport: Passage förbjuden genom tunnlar av kategori E
D	Passage förbjuden genom tunnlar av kategori D och E
D/E	Transport i bulk eller tank: Passage förbjuden genom tunnlar av kategori D och E, Annan transport: Passage förbjuden genom tunnlar av kategori E
E	Passage förbjuden genom tunnlar av kategori E
--	Passage tillåten genom alla tunnlar (för UN 2919 och 3331, se även 8.6.3.1)

EXEMPEL

Du ska transportera bensen som har UN-nummer 1203. UN-numret slås upp i Tabell A i ADR-S. I kolumn 15 anges restriktionskoden inom parentes i den nedre delen av rutan. För bensen anges restriktionskod (D/E), vars betydelse framgår i tabellen på föregående sida.

Bensen är förbjudet för passage genom tunnlar tillhörande kategori D och E vid transport i tank. Vid transport som styckegods förbjuds bensen i tunnlar tillhörande kategori E.

	= Tillåtet	A	B	C	D	E
	= Förbjudet	A	B	C	D	E
UN 1203 (D/E) – Tank		A	B	C	D	E
UN 1203 (D/E) – Styckegods		A	B	C	D	E

Om restriktionskoden förbjuder transport genom en B-tunnel är det även förbjudet att köra genom en C-, D- och E-tunnel. Om koden förbjuder transport genom en C-tunnel, är det även förbjudet att köra genom en D- och E-tunnel och så vidare.

Om en transportenhet innehåller flera typer av gods som har olika restriktionskoder, är det den mest restriktiva koden som gäller för hela transportenheten.

I vilka tunnlar får jag köra?

För att restriktioner i en tunnel ska gälla måste vägmärken och tilläggstavlor som anger aktuell restriktion placeras ut före tunnelmynningen. Märkningen ska finnas på en plats där det är möjligt att välja alternativa vägar. Här ska det även finnas vägmärken som visar alternativ färdväg.

Tilläggstavlorna visar en bokstav som anger vilken tunnelkategori tunneln har tilldelats, det vill säga B, C, D eller E. En tunnel som har tilldelats tunnelkategori A förses inte med sådana vägmärken eller tilläggstavlor eftersom den inte har några restriktioner för transport av farligt gods.

FN:s webbplats

I de fall det finns restriktioner för en tunnel finns det också krav på att dessa ska publiceras allmänt och göras offentligt tillgängliga. Det är viktigt att förare håller sig väl informerade om vilka regler som gäller i olika länder. Vilka restriktioner som gäller i de länder som är anslutna till ADR finns publicerade på FN:s webbplats:

http://live.unece.org/trans/danger/publi/adr/country-info_e.html

I Sverige finns det i dagsläget nio tunnlar som är belagda med restriktioner för transport av farligt gods. Dessa finns i Stockholm och Göteborg.

MER INFORMATION

...finner du på
MSB:s webbplats
[www.msb.se/
farligtgods](http://www.msb.se/farligtgods)

Tillsynsmyndigheter

Polisen är tillsynsmyndighet för kontroll av transporter av farligt gods på väg. Totalt genomför polisen cirka 7000 kontroller per år. Den vanligaste bristen är att brandsläckaren inte är årligt kontrollerad. Även fel i godsdeklarationen är vanligt.

Transportstyrelsen har tillsynsansvar för transport av farligt gods på järnväg samt för sjö- och lufttransporter. Kustbevakningen kontrollerar farligt gods i hamnområden. Strålsäkerhetsmyndigheten ansvarar för tillsynen av transport av radioaktiva ämnen.

MSB utövar tillsyn över bestämmelser om säkerhetsrådgivare och transportskydd. Utöver tillsynen har MSB också uppgiften att samordna tillsynsmyndigheternas verksamhet inom området transport av farligt gods.

**MER
INFORMATION**

...finner du också
på MSB:s webb-
plats [www.msb.se/
farligtgoods](http://www.msb.se/farligtgoods)

Mer information om farligt gods

Säkerhetsrådgivare

Har du eller ditt företag frågor som rör farligt gods ska du i första hand vända dig till ditt företags säkerhetsrådgivare. Ta reda på säkerhetsrådgivarens namn och telefonnummer och förvara det lätt åtkomligt.

Nyhetsbrev

MSB:s nyhetsbrev är elektroniskt och riktar sig bland annat till aktörer inom farligt godsområdet. Prenumerationen är gratis och anmälan gör du enklast genom att besöka www.msb.se/nyhetsbrev.

Checklistor

Ett enkelt sätt att kontrollera att handlingar, utrustning, fordonsmärkning med mera överensstämmer med bestämmelserna för vägtransport är att använda checklistor.

MSB har tagit fram följande exempel på checklistor vid transport av farligt gods på väg:

- styckegods
- tank
- godsdeklaration
- brandsläckare

Ta för vana att gå igenom checklistan/checklistorna innan transporten påbörjas.

LÄSTIPS

Ladda ner och skriv ut checklistorna från www.msb.se/farligtgods

Åtgärder vid olycka

Vid en olycka där en transport av farligt gods är inblandad ska du:

- Varna personer i den närmaste omgivningen
- Hjälpa skadade om det kan ske utan risk för eget liv
- Ringa 112 och vara beredd att besvara följande:
 - Vem är du?
 - Var har olyckan skett? Är du osäker på platsen, beskriv var du kommit ifrån och vart du är på väg.
 - Är någon skadad och i så fall hur många?
 - Vad har skett?
 - Vilken typ av farligt gods? Det framgår av godsdeklarationen eller fordonens skyltar och storetiketter.
 - Bildas gasmoln och i vilken riktning driver det? Uppge inte väderstreck utan ange riktning mot stadsdel, ort eller motsvarande.
- Överlämna alla transporthandlingar till ansvarig person när polisen eller räddningstjänsten anländer.

Rapportera olycka och tillbud

- Rapportera olycka eller tillbud med farligt gods via:
www.msb.se/olycksrapportering

För att dra lärdom av inträffade händelser ska olyckor och tillbud som inträffar i samband med lastning, lossning eller transport av farligt gods rapporteras till MSB senast en månad efter det inträffade om de uppfyller följande kriterier

- personskador som står i direkt samband med det transporterade farliga godset och som leder till intensivvård, sjukhusvistelse på minst ett dygn, oförmåga att arbeta under minst tre sammanhängande dagar eller dödsfall.
- utsläpp av farligt gods med minst 50 kg eller liter i transportkategori 0 eller 1, 333 kg eller liter i transportkategori 2, eller 1000 kg eller liter i transportkategori 3 eller 4.
- direkt fara för utsläpp av farligt gods i samma mängder som ovan, t ex på grund av skador på tankar eller containrar, att fordonet välts eller vid brand i omedelbar närhet.
- alla händelser med smittförande ämnen (klass 6.2) och radioaktiva ämnen (klass 7).
- skada på egendom eller miljö som överskrider 50 000 Euro.
- händelser när myndighet initierat utrymning av personer eller avspärrningar av allmänna transportleder under minst tre timmar föranlett av faror med det farliga godset.

LÄSTIPS

Läs mer i avsnitt 1.8.5 i ADR-S och RID-S och i 6§ i SRVFS 2006:9 (Statens räddningsverks föreskrifter om säkerhetsrådgi- vare om transport av farligt gods)

Egna anteckningar

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
651 81 Karlstad Tel 0771-240 240 www.msb.se
Publ.nr MSB515 - mars 2013 ISBN 978-91-7383-311-0